

Guri Mette Vestby og Kjetil Sørli.

HADELAND SOM BOSTEDSREGION

Bosetting, flytting, utdanning og
arbeid blant dagens 40-åringer

NOTAT
2007:107

Tittel: **Hadeland som bosettingsregion**
Bosetting, flytting, utdanning og arbeid blant dagens 40-åringer

Forfattere: Guri Mette Vestby og Kjetil Sørli

NIBR-notat: 2007:107

ISSN: 0809-6929
ISBN: 978-82-7071-680-7

Prosjektnummer:
Prosjektnavn: Hadeland som attraktiv bostedsregion

Oppdragsgiver: Regionrådet Hadeland (Gran, Lunner og Jevnaker)

Prosjektleder: Guri Mette Vestby

Referat: Notatet beskriver data om voksne som er ferdig med etableringsfasen i hver av kommunene Gran, Lunner og Jevnaker og for regionen som helhet og gir et bilde av i hvilken grad og for hvem regionen er attraktiv som bosted. Befolkningssammensetningen beskrives mhp utdanningsnivå, opprinnelsessted, innflytterandeler, pendling, sysselsetting og næringstilknytninger. Også data om tilbakeflytting, fraflytting og videreflytting inngår som viktige deler av dette bildet.

Sammendrag: Norsk

Dato: August 2007

Antall sider: 55

Utgiver: Norsk institutt for by- og regionforskning
Gaustadalléen 21, Postboks 44 Blindern
0313 OSLO

Vår hjemmeside: Telefon: 22 95 88 00
Telefaks: 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
<http://www.nibr.no>

Org. nr. NO 970205284 MVA

© NIBR 2007

Forord

NIBR har på oppdrag fra kommunene Gran, Lunner og Jevnaker v/ Regionrådet Hadeland, gjennomført analyser av data om befolkning, bosetting og flyttinger. Arbeidet er gjort med utgangspunkt i flyttehistoriematerialet til Statistisk sentralbyrå (SSB). NIBR har utviklet et analyseapparat for å studere flytting og bosetting i livsløpsperspektiv basert på dette materialet. Utgangspunktet er kommunenes arbeid med vekst og utvikling, blant annet gjennom prosjektet ”Hadeland som bo- og etablererregion”.

I tråd med avtalen presenterer vi her noen resultater i form av kommenterte tabeller for de tre kommunene og for hele Hadelandsregionen. Hovedfunn ble også presentert på et seminar for ansatte og politikere i de tre kommunene på Hadeland 24. august 2007.

Arbeidet er utført av forskerne Kjetil Sørli (demograf) og Guri Mette Vestby (sosiolog), med sistnevnte som prosjektleder. Hun har også tatt fotoene. Temaet er ett av mange innenfor NIBR's satsing på forskning for stedsutvikling (se www.stedsforskning.no)

Oslo, oktober 2007

Berit Nordahl
forskningssjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt	4
Sammendrag	6
1 Problemstillinger, metode og utvalg	9
1.1 Problemstillinger	9
1.2 Metode: Å se mønstre gjennom å studere fem årskull	12
1.3 Utvalg: De som vokste opp på Hadeland og de som utgjør dagens innbyggere.....	12
1.4 Leserveiledning: presentasjonen av datamaterialet	13
2 Hvor har 40-åringene fra disse kommunene slått seg ned?.....	15
2.1 Bofaste, tilbakeflyttede og fraflyttede	15
2.2 Hvor har de utflyttede bosatt seg?	17
2.3 Kort oppsummering om de som vokste opp på Hadeland.....	19
3 Tilflytting til kommunene på Hadeland	20
3.1 Hadelendinger og andre	20
3.2 Hvem er innflytterne? Hvor kommer de fra?	22
3.2.1 Hvor er innflytterne opprinnelig fra?	22
3.3 Kort oppsummering om tilflytting og tilflyttere.....	24
4 Utflytting fra Hadelandskommunene	25
4.1 Like viktig med søkelys på videreflytting som på tilbakeflytting.....	25
4.2 Utflyttede Hadelendinger	26
4.3 Å øke befolkningen ved å redusere videreflytting	26
4.4 Kort oppsummering om utflytting og videreflyttere	27
5 Utdanningsressurser i kommunene	28
5.1 Innledning: utdanning som ressurs.....	28
5.2 Utdanningsnivået i Hadelandsregionen i forhold til landsgjennomsnittet	29
5.3 Utdanningsnivå blant lokalbefolkning og tilflyttere	30
5.4 Utdanningsnivå blant videreflyttere og utflyttere	33
5.5 Utdanningsnivå i Hadelandsregionen og andre regioner.....	35
5.6 Kort oppsummering av hovedpunkter utdanning	37
6 Sysselsettingsnivå i kommunene.....	38
6.1 Sysselsettingen i Hadelandskommunene i forhold til landsgjennomsnittet	38
6.2 Forskjeller i sysselsetting blant lokalbefolkning og tilflyttere på Hadeland	39
6.3 Sysselsetting blant hadelendingene og de som har flyttet derfra	40
6.4 Kort oppsummering sysselsetting	41
7 I hvilke næringer jobber de ulike gruppene?.....	42

7.1	Sammenligninger med andre regioner	42
7.2	Forskjeller i næringsfordeling mellom lokalbefolkningen og innflytterne i kommunene	44
7.3	Kort oppsummering, næring	47
8	Pendling	49
8.1	Innledning: Forskjeller mellom kommunene	49
8.2	Jobb i hjemkommune eller pendling? Forskjeller mellom lokalbefolkningen og tilflytterne	50
8.3	Arbeidssted og pendling i Hadelandsregionen og andre regioner	53
8.4	Kort oppsummering pendling	54

Tabelloversikt

Tabell 1.1	Gutter og jenter født 1963-67 som var bosatt i i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommuner. Absolutte tall.....	13
Tabell 1.2	Menn og kvinner født 1963-67 som er bosatt i Hadelandsregionen på 40-årsstadiet.. Kommuner. Utgangen av 2005.	13
Tabell 2.1	Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i JEVNAKER kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 211 menn og 225 kvinner.....	16
Tabell 2.2	Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i LUNNER kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 286 menn og 260 kvinner.....	16
Tabell 2.3	Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i GRAN kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 510 menn og 516 kvinner.....	16
Tabell 2.4	Dagens bosted for MENN født 1963-67 som bodde i Jevnaker, Lunner og Gran kommuner som 15-åringer. Absolutte tall	17
Tabell 2.5	Dagens bosted for KVINNER født 1963-67 som bodde i Jevnaker, Lunner og Gran kommuner som 15-åringer. Absolutte tall	18
Tabell 3.1	Dagens mannlige befolkningen i 40-årsalderen i Jevnaker, Lunner og Gran. Bofaste, tilbakeflyttere og innflyttere. Menn født 1963-67. Prosent.....	21
Tabell 3.2	Dagens kvinnelige befolkningen i 40-årsalderen i Jevnaker, Lunner og Gran. Bofaste, tilbakeflyttere og innflyttere. Kvinner født 1963-67. Prosent.....	22
Tabell 3.3	Oppvekststed for MENN i 40-årsalderen som bor i Jevnaker, Lunner og Gran. Årskull født 1963-67. Absolutte tall.....	23
Tabell 3.4	Oppvekststed for KVINNER i 40-årsalderen som bor i Jevnaker, Lunner og Gran. Årskull født 1963-67. Absolutte tall	24
Tabell 4.1	Andel utflyttere blant personer født 1963-67 som var bosatt i Hadelandskommunene som 15-åringer. Prosent	26
Tabell 4.2	Videreflytting i kommunene Jevnaker, Lunner og Grann blant menn og kvinner født 1963-67. Prosent.....	27
Tabell 5.1	Utdanningsnivå blant MENN født 1963-67 i Hadelandskommunene. Indeks. 2005.	30
Tabell 5.2	Utdanningsnivå blant KVINNER født 1963-67 i Hadelandskommunene. Indeks. 2005	30
Tabell 5.3	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Jevnaker kommune. Prosent.....	31
Tabell 5.4	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Jevnaker kommune. Prosent.....	31
Tabell 5.5	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Lunner kommune. Prosent	31

Tabell 5.6	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Lunner kommune. Prosent	32
Tabell 5.7	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Gran kommune. Prosent.....	32
Tabell 5.8	Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Gran kommune. Prosent.....	33
Tabell 5.9	Utdanningsnivå for videreflyttere. Menn født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran, samt regionen. Prosent.....	34
Tabell 5.10	Utdanningsnivå videreflyttere. Kvinner født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran, samt regionen. Prosent.....	34
Tabell 5.11	Utdanningsnivå for utflyttede menn født 1963-67 som var bosatt i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommune. Prosent.....	34
Tabell 5.12	Utdanningsnivå for utflyttede kvinner født 1963-67 som var bosatt i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommune. Prosent.....	35
Tabell 5.13	Utdanningsinnslag blant menn i 40-årsalderen, født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner på Østlandet. Indeks	35
Tabell 5.14	Utdanningsinnslag blant kvinner i 40-årsalderen, født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner. Indeks	36
Tabell 6.1	Sysselsettingsnivå i 40-årsalder for årskullene født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner. Prosent sysselsatte	39
Tabell 6.2	Andel sysselsatte menn i lokalbefolkning og tilflyttere født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent.....	39
Tabell 6.3	Andel sysselsatte kvinner i lokalbefolkning og tilflyttere født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent.....	40
Tabell 8.1	Jobb i hjemkommune eller pendling? Menn bosatt i Hadelandsregionen født 1963-67. Kommune. Prosent	50
Tabell 8.2	Jobbe i hjemkommune eller pendling? Kvinner bosatt i Hadelandsregionen, født 1963-67. Kommune. Prosent	50
Tabell 8.3	Pendling: lokalbefolkning vs innflyttere. Prosent. Menn født 1963-67	51
Tabell 8.4	Pendling: Lokalbefolkning vs. Innflyttere. Prosent . Kvinner født 1963-67	52
Tabell 8.5	Arbeidssted og pendling for menn født 1963-67. Prosentandel av sysselsatte i 40-årsalderen i den enkelte kommune og region.....	53
Tabell 8.6	Arbeidssted og pendling for kvinner født 1963-67. Prosentandel av sysselsatte i 40-årsalderen i den enkelte kommune og region.....	54

Sammendrag

Guri Mette Vestby og Kjetil Sørli

Hadelandsregionen

Bosetting og befolkning

NIBR-notat: 2007:107

Hovedspørsmålene i dette prosjektet har vært:

Hvor attraktive har kommunene vært for dagens 40-åringer, og hva kjennetegner de som bor i kommunene i dag? Hvor mange av de som vokste opp i kommunene har bodd der hele tiden, og hvor mange er det i forhold til de som har kommet flyttende? Er det mange som etter endt utdanning eller jobb andre steder flytter tilbake til kommunene hvor de vokste opp? Hvordan er tilflyttingen og hvor rekrutteres disse fra? I hvilken grad klarer kommunene å holde på tilflytterne de får, og hvor mange flytter videre?

Data og metode

Notatet presenterer data om de tre Hadelandskommunene Jevnaker, Lunner og Gran som ligger i utkanten av Osloregionen. Materialet gir innsikt i bofasthet, tilbakeflytting, fraflytting og videreflytting blant alle 40-åringer (5 årskull født i 1963-67). Utvalgene utgjøres for det første av alle de som bodde på Hadeland som unge (15 år), og for det andre av alle 40-åringene i dagens lokalbefolkning. Om alle gruppene presenterer vi data om utdanningsnivå, sysselsetting, hva slags næringer de jobber i, og om de har jobb i bostedskommunen eller pendler. Vi ser på variasjoner mellom kommuner og kjønn, og sammenligner med landet som helhet og andre sentrale Østlandsregioner.

Hvor har gutter og jenter fra Hadeland bosatt seg som 40-åringer?

I tidsperioden fra disse personene var 15 år til de nå er i 40-årsalderen (altså 25år) har Gran konsolidert folketallet for denne aldersgruppen, mens Jevnaker og Lunner har hatt en tilvekst på hhv. 19 og 25 prosent. Det er store forskjeller mellom de tre kommunene når det gjelder fraflytting og andeler som har vært bofaste hele tiden. Samlet har Hadelandskommunene en ganske høy tilbakeflytting sammenlignet med landsgjennomsnittet. I snitt har om lag halvparten av de som vokste opp på Hadeland bosatt seg andre steder. Det er nokså beskjeden grad av internflytting mellom disse kommunene. De fraflyttede fra Jevnaker har i særlig grad bosatt seg på Ringerike, det gjelder både menn og kvinner. Fra Gran og Lunner drar menn som flytter ut i størst grad til Oslo, mens kvinnene flytter mer innenfor regionen eller sprer seg på ulike steder utover i landet.

Hvor mange er innflyttere og hvor er de opprinnelig fra?

Fordelingen mellom innflyttere og lokalbefolkning kan ha betydning for det demokratiske samspillet mellom gruppene, og på ulike måter prege stedets identitet, sosialt og kulturelt. Blant dagens hadelendinger i 40-årsalder har halvparten vokst opp i en annen kommune enn den de nå bor i. Men det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvor

stor andel innflytterne utgjør: 62 prosent i Lunner, 54 prosent i Jevnaker og 41 prosent i Gran. Hvor innflytterne opprinnelig er fra varierer mye både mellom kommune og kjønn. Flest innflyttere er vokst opp i Oslo og Oslos næromland, men også ganske mange fra ulike steder rundt om i landet. Svært mange av innflytterne i Jevnaker kommer imidlertid fra Ringerike. Det er få menn som etablerer seg i nabokommunene, dvs. at mannlige innflyttere i liten grad kommer fra en av de andre kommunene på Hadeland. Det er for øvrig få innflyttere som vokste opp i naboregioner som Gjøvikregionen og Gardermoregionen, og det er også få fra Drammensregionene og fra Nordre og Søndre Land.

Utflytting og videreflytting: hvor mange og hvem har Hadelandskommunene ”mistet”?

Mange kommuner bruker mye ressurser på å få utflyttede bygdebarn til å vende nesa hjemover. Men siden videreflyttere utgjør en så stor gruppe, kan det være like mye å vinne ved å få flere av de som flytter inn til å bli boende. Begge deler er med andre ord viktig, men det er helt forskjellige tiltak som vil være aktuelle. Av de som vokste opp på Hadeland, har i snitt omlag halvparten flyttet ut, men det er store variasjoner mellom kommunene og mellom kjønn: fra 37 prosent av guttene fra Gran til 55 prosent av jentene fra Lunner. Ser vi på hvor mange av innflytterne som dro videre, er det samlet for Hadelandsregionen en gjennomsnittlig videreflytting på 60 prosent, noe som er omtrent snittet for kommuner flest. Men det er store variasjoner i videreflyttingen: Jevnaker har den høyeste videreflyttingsprosenten både for menn og kvinner. Lunner har videreflytting omtrent som det normale, Gran har klart lav videreflytting for kvinner. (Nå får kommunen færre innflyttere, men beholder altså en større andel enn normalt av kvinnene som kommer). Slår vi sammen tall for menn og kvinner ser vi at det er størst videreflytting fra Jevnaker og minst fra Gran.

Hva slags utdanningsressurser har Hadelandskommunene?

Det er interessant både å se på utdanningsressurser i dagens lokalbefolkning (og om det er forskjeller på de innflyttede og de som opprinnelig er derfra) og i de grupper som har forlatt Hadeland ved utflytting eller videreflytting. Det er vanlig at bygdekommuner har et høyere innslag av personer med lavere utdanning, og dette er også tilfellet i Hadelandsregionen. Sammenlignet med naboregioner som Gjøvikregionen, Gardermoregionen og Ringeriksregionen, har de tre Hadelandskommunene et klart lavere innslag av menn med høyeste utdanning. Men når det gjelder nest høyeste utdanning er situasjonen mer jevn.

Det er imidlertid forskjeller mellom disse tre kommunene. Gran har en klar overrepresentasjon av menn med lavt utdanningsnivå, men både Gran og Lunner har høyere innslag av menn med høy utdanning enn det Jevnaker har. Jevnaker har en mer sentrert utdanningsprofil enn de to andre kommunene, dvs. større andel ”midt på treet”. Kvinnene i Lunner utmerker seg med høyere innslag av lang høy utdanning enn de to andre kommunene. Vi kan ikke si at utdanning er med på å skape skillelinjer i befolkningen i noen av disse kommunene. For det første er det ingen eller svært små forskjeller mellom lokalbefolkning og innflyttere i utdanningsnivå, noe som er svært uvanlig. For det andre har ikke de bofaste noe lavere utdanning enn tilbakeflytterne, også dette er uvanlig.

Videreflytterne er ikke først og fremst folk med høy utdanning. I regionen som helhet er om lag halvparten av videreflytterne på det laveste utdanningsnivået, mens en firedel har høyere utdanning, de fleste kort høy. Videreflytterne som har vært i Gran har imidlertid en større andel med høyere utdanning, både for menn og kvinner, enn de som har vært innom de andre kommunene.

Blant de fraflyttede hadelendingene er det 36 prosent (både blant menn og kvinner) som har høyere utdanning. Den tilsvarende prosenten for dagens befolkning i disse kommunene er 25 prosent, dvs. at utdanningsnivået er høyere blant de fraflyttede. Slik er det de fleste steder.

Hvordan er sysselsettingsnivået sammenlignet med andre regioner, og er det forskjell på lokalbefolkning og innflyttere?

Sysselsettingen blant 40-åringene på Hadeland er på nivå med de fleste andre regioner på Østlandet, og høyere enn i landet som helhet. Kvinnene i Lunner og Gran er mer i arbeid enn på Østlandet ellers. Sammen med kvinner på Ringerike og i Gardermoregionen representerer de et toppnivå. At innflytterne er de som jobber mest, slik vi finner i Lunner, er høyst uvanlig. Det er dessuten et noe uvanlig mønster i Jevnaker, ved at det er høy og jevn sysselsetting både blant lokale og innflyttede menn, samt ved at det er lav sysselsetting blant innflyttede kvinner, særlig blant de som kommer fra Ringerike og Oslo. Det er for øvrig lavere sysselsettingsnivå blant de fraflyttede hadelendingene enn blant de som er blitt boende. Mangel på arbeid skyver altså ikke hadelendingene ut.

Hva slags næringer jobber 40-åringene i disse kommunene i?

Disse dataene gir et bilde av hva slags næringer 40-åringene i disse tre kommunene jobber i, uansett om arbeidsplassen ligger i bostedskommunen eller utenfor. Det er altså ikke næringsstrukturen i kommunen/regionen som blir reflektert. Det er litt forskjellige næringer som dominerer arbeidslivet til 40-åringene i de ulike kommunene. Jevnaker har høye innslag av industri og varehandel, Lunner har en overrepresentasjon i varehandel og privat og forretningsmessig tjenesteyting, mens Gran har mye primærnærings og høyt innslag av undervisning og helse, samt offentlig administrasjon for kvinnene. Regionen har samlet sett størst innslag av varehandel blant disse 40-åringene. Denne næringen har ofte lokalbefolkning og innflyttere jevnt fordelt, men i Hadelandskommunene dominerer lokale menn og innflyttede kvinner. Forskjellene i næringsstruktur mellom innflyttere og lokalbefolkning er for øvrig tradisjonelle, men Gran atskiller seg ved at det er større jevnhet mellom disse gruppene enn det vi vanligvis ser. Det mest utypiske trekket i denne regionen er at de lokale kvinnene i større grad enn innflytterne jobber i skole- og helsesektoren. Det er vanligvis omvendt. Alle kommunene har for øvrig trekk som avviker noe fra de litt større regionene vi sammenligner med.

Jobb i bostedskommunen eller pendling?

De tre kommunene i Hadelandsregionen er ulikt geografisk plassert, noe som har betydning for grad av pendling og hvor pendlingen i hovedsak går. På landsbasis pendler omlag 40 prosent av mennene og 30 prosent av kvinnene. Pendlingen påvirkes både av hva slags og hvor mange arbeidsplasser som finnes i bostedskommunen, og av hva som finnes i nabokommuner og regioner. Pendlingen fra Hadelandskommunene varierer stort. Mens bare en av fire menn i Lunner har sin jobb i bostedskommunen, gjelder dette over halvparten av mennene i Gran. Blant kvinnene i Gran er det enda flere, omlag tre av fire, som har arbeidsplassen sin innenfor kommunens grenser. I Jevnaker og Lunner er dette mye mindre vanlig, her gjelder det under halvparten. Pendlingen til Oslo, både for menn og kvinner, er størst fra Lunner, som geografisk er nærmere hovedstaden. Det er svært lite pendling fra Jevnaker til Oslo. Men halvparten av de sysselsatte fra Jevnaker har sin arbeidsplass "annet sted", de aller fleste i Hønefoss/Ringerike, som bare ligger en drøy mils vei unna. Det meste av pendlingen fra Gran går også andre steder enn Oslo. Det er altså bare fra Lunner at det er spesielt stor pendling til Oslo. Innflytterne pendler i større grad, det gjelder både menn og kvinner.

1 Problemstillinger, metode og utvalg

1.1 Problemstillinger

Landskap Hadeland

De tre Hadelandskommunene Gran, Lunner og Jevnaker er alle landkommuner med tettsteder. Med sin beliggenhet i ytterkanten av Oslo-regionen plasserer kommunene seg i spenningsfeltet mellom by og land. Mange av innbyggerne pendler til hovedstadsregionen og naboregioner, og det er et uttalt ønske å etablere flere arbeidsplasser innen egen region. Kommunene har innledet et samarbeid med sikte på å styrke regionen som bo- og etablererregion, med økende oppmerksomhet mot at kvaliteter ved bostedene og næringslivet i regionen samlet sett kan være avgjørende i den stedskonkurransen som foregår mellom regioner på det sentrale Østlandet. I den sammenheng vil markedsføring og profilering av kommunene, så vel internt i regionen som eksternt, bli en viktig oppgave. Vår fortolkning og framstilling av dataene må ses i lys av denne aktuelle konteksten.

Ved å se på flytteprosessene for fem årskull, som vi i analysen har fulgt fra de var 15 år til de nå er rundt 40 år, får vi illustrert noe om hvor attraktive kommunene er som bosteder for den generasjonen som nå har den viktigste etableringsfasen bak seg. Grunnen til at vi har valgt denne alderskategoriene er at de fleste av dem har foretatt de viktige

valgene vedrørende bostedskommune. En stor del av de litt yngre voksne vil fremdeles være midt oppe i etableringsfasen med valg og omvalg.

Hovedspørsmålene i dette prosjektet har vært:

Hvor attraktive har kommunene vært for dagens 40-åringer, og hva kjennetegner de som bor i kommunene i dag? Hvor mange av de som vokste opp i kommunene har bodd der hele tiden, og hvor mange er det i forhold til de som har kommet flyttende? Er det mange som etter endt utdanning eller jobb andre steder flytter tilbake til kommunene hvor de vokste opp? Hvordan er tilflyttingen og hvor rekrutteres disse fra? I hvilken grad klarer kommunene å holde på tilflytterne de får, og hvor mange flytter videre?

Nedenfor framgår alle de flyttekategoriene vi har med å gjøre. For alle kategorier har vi data over utdanning, sysselsetting og næring og arbeidskommune ved utgangen av aldersfasen. Ved hjelp av arbeidskommunen kan vi studere sammenhengen mellom flytting og pendling. Helt konkret skal vi besvare følgende spørsmål, og vi minner om at alt sammen er resultatet av at disse fem årskullene er fulgt fra de var 15 år til de nå er i 40-årsalderen.

1. Hvor mange av de som vokste opp i hver av kommunene

- har vært bofaste i kommunen gjennom hele aldersfasen (bofaste:BOF)
- har vært ute og flyttet tilbake til kommunen (tilbakeflyttere:TBF)

2. Hvor har de fraflyttede fra hver av kommunene bosatt seg?

Vi skiller mellom følgende tilflyttingsregioner:

- nabokommunene (Jevnaker, Lunner, Gran)
- Ringeriksregionen (Hole og Ringerike)
- Gjøvikregionen (Gjøvik, Vestre Toten, Østre Toten)
- Oslo
- Oslos nære omland (Asker, Bærum, Nittedal, Skedsmo, Rælingen, Lørenskog)
- Gardermoreregionen (Ullensaker, Nannestad, Hurdal, Eidsvoll, Nes og Gjerdrum)
- Drammensregionen (Drammen, Lier, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken)
- Land (Søndre og Nordre Land)
- Oppland fylke for øvrig
- Landet for øvrig
- Utlandet

3. Hvor mange har kommet flyttende til hver av kommunene?

- og blitt boende?
- og flyttet videre?

4. Hvor er tilflytterne i hver av kommunene vokst opp?

Regionene er de samme som for de fraflyttede:

- nabokommunene (Jevnaker, Lunner, Gran)
- Ringeriksregionen (Hole og Ringerike)
- Gjøvikregionen (Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten)

-
- Oslo
  - Oslos nære omland (Asker, Bærum, Nittedal, Skedsmo, Rælingen, Lørenskog)
  - Gardermoregionen (Ullensaker, Nannestad, Hurdal, Eidsvoll, Nes og Gjerdrum)
  - Drammensregionen (Drammen, Lier, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Røyken)
  - Land (Søndre og Nordre Land)
  - Oppland fylke for øvrig
  - Landet for øvrig
  - Utlandet

5. Hvordan er voksenbefolkningen i hver av kommunene sammensatt etter flyttebakgrunn?

- hele tiden bodd i kommunen (bofaste: BOF)
- har vært ute og har flyttet tilbake (tilbakeflyttere: TBF)
- har flyttet til kommunen (innflyttere/tilflyttere: TLF)

Tematikk og kjennetegn ved de flyttehistoriske kategoriene (bofaste, tilbakeflyttere, fraflyttere, tilflyttere og videreflyttere):

- kjønn
- utdanningsnivå - 4 trinn: grunnskole/yrkesskole (9-11 år), videregående skole (12 år), kort høyere utdanning (13-16 år), lang høy utdanning (17 år eller mer)
- sysselsettingsnivå (være i arbeid eller ikke)
- arbeidssted/pendling (jobb i hjemkommunen, pendle til Oslo, pendle annet sted)
- hva slags næring de jobber i (7 kategorier)

6. Hva slags forskjeller er det mellom lokalbefolkningen (bofaste og tilbakeflyttere samlet) og tilflyttere i hver av kommunene når det gjelder:

- utdanning
- sysselsetting
- pendling
- næring

7. Er det klare kjønnsforskjeller blant de bofaste, de tilbakeflyttede og tilflytterne i hver av kommunene når det gjelder

- utdanningsnivå
- sysselsettingsnivå
- arbeid i hjemkommune / pendling
- hva slags næring de jobber i

8. Hvordan er den mannlige og kvinnelige del av befolkningen i hver av kommunene sammensatt, sammenlignet med andre Østlandsområder (som Oslo, Oslos nære omland, Gardermoregionen, Gjøvikregionen, Drammensregionen) når det gjelder:

- kort høy utdanning/lang høy utdanning
- jobb i hjemkommune (dvs. ikke pendler)
- jobber ikke/arbeidsløshet
- hvilke næringer de jobber i (7 kategorier)

1.2 Metode: Å se mønstre gjennom å studere fem årskull

Som et utgangspunkt og grunnlag for arbeidet har vi benyttet det flytnehistoriske datamaterialet som NIBR har utarbeidet i samarbeid med Statistisk sentralbyrå (SSB). Flyttedatabasen gjør det mulig å følge personer over livsløpet, her har vi studert årskullene født 1963-67 og fulgt dem fra de var 15 år til de ved utgangen av 2005 var i alderen 38-42 år (her kalt 40-årsalder). Alle som har bodd i landet i denne fasen inngår i analysen, deriblant alle som vokste opp (bodde) i disse tre kommunene som 15-åringer, og alle som minst en gang har meldt flytting inn til og/eller ut av en av kommunene i løpet av fasen. Tilsvarende informasjon er også systematisert for de andre regioner på Østlandet, de vi altså sammenligner Hadeland med.

Grunnen til at vi velger årskull som er blitt så gamle som 40 år, er at vi da får fanget opp all aktiviteten som skjer i etableringsfasen. Med få unntak har kvinnene da fått alle sine barn, alle har utdanningsfasen og valg av yrke bak seg, og alle har en boligkarriere i gang. Vi fanger kort sagt opp alt som skjer i første del av voksenlivet. Resultatene er altså det historiske "nedslaget" på Hadeland av samfunnsutviklingen nasjonalt, regionalt og lokalt. Atferden for de kullene som nyligst har nådd 40 år representerer den historiske referansen for hvordan forløpene i nyere tid har vært.

Datamaterialet gir innsikt i bofasthet, tilbakeflytting, fraflytting, tilflytting og videreflytting. Ikke minst er videreflytterne interessante, ettersom dette er folk som har vært "på besøk" i kommunene, og som senere er de utenfor regionen som, sammen med de fraflyttede, vet mest om kommunene på Hadeland. Disse utgjør erfaringsmessig en stor gruppe personer, som regel er de langt flere enn de fraflyttede. Hadde det vært mulig å få en høyere andel av nyinnflytterne til å bli boende, ville det i kraft av sitt antall kunne hatt stor betydning for befolkningsutviklingen. Dersom NIBR ved en senere anledning skal gjennomføre en mer kvalitativ studie, kunne vi intervjuer bofaste, tilbakeflyttere, tilflyttere og videreflyttere hver for seg, for å undersøke og utdype om de ulike gruppene har ulike oppfatninger om kvaliteter og mangler ved Hadelandsregionen. I denne omgang er det de kvantitative dataene som skal tolkes.

1.3 Utvalg: De som vokste opp på Hadeland og de som utgjør dagens innbyggere

I denne rapporten vil vi vekselvis se på de som vokste opp i de tre kommunene, og på de som i dag utgjør befolkningen på 40-årsstadiet. Den første tabellen viser hvor mange gutter og jenter fra de fem kullene som bodde i de tre kommunene som 15-åringer. Den neste viser hvor mange i den samme aldersgruppen (40-åringer) som bor i disse kommunene i dag. Her har da de som hadde forlatt kommunene i løpet av fasen blitt

erstattet av de innflytterne som var blitt boende. Bofaste og tilbakeflyttere er med i begge tabellene, videreflytterne er ikke med i noen av dem.

Tabell 1.1 *Gutter og jenter født 1963-67 som var bosatt i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommuner. Absolutte tall*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Gutter	211	286	510
Jenter	225	260	516
Ungdommer i alt	436	546	1026

Tabell 1.2 *Menn og kvinner født 1963-67 som er bosatt i Hadelandsregionen på 40-årsstadiet.. Kommuner. Utgangen av 2005.*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Menn	260	347	503
Kvinner	258	335	524
SUM	518	682	1027

De to tabellene viser at både Jevnaker og Lunner fikk en betydelig tilvekst i kullstørrelsene som følge av flytting over livsløpet, fra årskullene var barn til de var voksne i 40-årsalderen. Gran hadde like mange som før (en person mer) da 25-årsfasen var gått. Mens Gran altså har i det lange løp har konsolidert folketallet sitt for denne gruppen av årskull, har Jevnaker fått en tilvekst på 19 prosent (82 i tillegg til 436) og Lunner en tilvekst på 25 prosent (136 i tillegg til 546). Regionen som helhet har fått en tilvekst på 11 prosent på grunn av flyttingene gjennom denne 25-årsperioden.

Både Lunner og Jevnaker har fått en temmelig sterk tilvekst gjennom ungdoms- og etableringsfasen, sterkere enn de aller fleste andre kommuner i landet. Rekrutteringen av folk som nå er i 40-årsalderen har gitt regionen generelt, og Jevnaker og Lunner spesielt, en sterk økning i aktivitet og virksomhet i kommunene. Så vel skatteinngangen, skole- og barnehagebehov for barna som har kommet eller fulgt med på flyttelassene, og etterspørsel etter varer og tjenester er dermed blitt dimensjonert opp. Det er vanskelig å tro at regionen og disse kommunene på Hadeland kunne fått en slik flyttetilvekst gjennom etableringsfasen, hvis ikke området ble betraktet som attraktivt på et eller annet vis.

1.4 Leserveiledning: presentasjonen av datamaterialet

Vi har strukturert besvarelsen av spørsmålene ved å gi data for hver enkelt kommune, regionen som helhet, og for menn og kvinner hver for seg. Kvinner og menn har på de fleste områder så ulik atferd, at det ville tilsløre mye av prosessene å slå sammen tall for kjønn.

Vi starter med å se på de som *vokste opp* på Hadeland (bodde der som 15-åringer), og gir svar på hvor mange som fortsatt bor i oppvekstkommunene og hvor mange som bor andre steder, og hvilke steder dette dreier seg om (kap.2). Deretter ser vi på *tilflyttingen* til kommunene, og på den relative fordelingen mellom hadelendinger og tilflyttere. Vi presenterer data om hvor tilflytterne kommer fra, i betydningen hvor de har vokst opp (kap.3). De som har bodd i en av disse kommunene, men som bor andre steder som

voksne i 40-årsalderen, utgjøres av de *utflyttede hadelendingene* og av *videreflytterne* (kap.4). Selv om det er naturlig at folk både flytter ut av oppvekstkommunen og flytter videre før de endelig etablerer seg, er dette på et vis personer som kommunene har "mistet". Samtidig er det disse som innehar det som finnes av "levende" kunnskap om Hadeland utenfor regionen, og slik sett representerer informasjonsbærere som mer eller mindre bevisst bidrar til å gi Hadeland sine rykter og sine omdømmer andre steder.

Etter å ha sett på hvordan flyttekategoriene er fordelt, går vi over til de ulike temaene, knyttet til *utdanningsnivå* (kap.5), grad av *syssetting* (kap.6), fordeling på type *næringer* folk jobber i (kap.7), og om de har *jobb i bostedskommunen eller pendler* (kap.8). Vi ser på variasjoner mellom kommuner og kjønn, og sammenligner mønsteret i kommunene med innslag på landsnivå; den opprinnelige lokalbefolkningen med tilflytterne; og dagens hadelendinger med de utflyttede og videreflytterne (det siste kun for utdanningsnivå og næring). Endelig har vi sammenligninger av dagens hadelendinger med folk i andre regioner på Østlandet.

2 Hvor har 40-åringene fra disse kommunene slått seg ned?

2.1 Bofaste, tilbakeflyttede og fraflyttede

Landskap ved Randsfjorden

Hvor mange av de som vokste opp i hver av kommunene

- har hele tiden vært bofaste i kommunen?
- har vært ute og har flyttet tilbake i kommunen?
- har bosatt seg utenfor kommunen?

Svarene forteller noe om i hvilken grad kommunen er attraktiv som bostedskommune for de som vokste opp der, og spesielt om de som har vært ute for å ta utdanning og/eller jobbe har valgt å komme tilbake til hjemkommunen eller slå seg ned andre steder. Det er vanligvis store forskjeller mellom menn og kvinner.

Tabell 2.1 *Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i JEVNAKER kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 211 menn og 225 kvinner*

	Bofaste	Tilbakeflyttede	Utflyttede	SUM
Menn	35	23	42	100
Kvinner	28	24	48	100

Tabell 2.2 *Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i LUNNER kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 286 menn og 260 kvinner*

	Bofaste	Tilbakeflyttede	Utflyttede	SUM
Menn	34	16	50	100
Kvinner	22	23	55	100

Tabell 2.3 *Bofasthet og flytting for personer født 1963-67 som bodde i GRAN kommune som 15-åringer. Kjønn. Prosent. N= 510 menn og 516 kvinner*

	Bofaste	Tilbakeflyttede	Utflyttede	SUM
Menn	43	20	37	100
Kvinner	35	21	44	100

En større andel av menn enn av kvinner har vært bofaste i sine oppvekstkommuner. Dette er vanlig, og bunner i stor grad i at menn i større grad enn kvinner knyttes til oppvekstkommunene gjennom eiendom, gjerne koblet til næringsvirksomhet i forbindelse med gårdsdrift, verksted- og entreprenørvirksomhet, ulike typer privat forretningsdrift o.a. Delvis av samme grunn er det flere kvinner som flytter på varig basis, fordi det er mer vanlig at kvinner flytter til mannens hjemkommune enn omvendt, når de etablerer seg i par. Jenter vokst opp i Lunner har spesielt lav bofasthet. Det er fordi mange flere jenter herfra enn fra Jevnaker og Gran flytter til Oslo og Oslos omland. Det er imidlertid ikke fordi jentene fra Lunner tar mye utdanning og flytter til byen av den grunn (faktisk snarere tvert i mot). Gran har den høyeste andelen bofaste både for menn og kvinner. Spesielt er bofastheten for kvinner høy i Gran.

Gran har lavest og Lunner høyest andel som har flyttet ut og bosatt seg andre steder. Forskjellene er store mellom kommunene. Fraflyttingsandelene viser at mens 50 % av guttene og 55 % av jentene som vokste opp i Lunner bodde andre steder som 40-åringer, er fraflyttingen fra Gran så lav som henholdsvis 37 og 44 %. Fraflyttingen for gutter er spesielt høy i Lunner og for kvinner spesielt lav i Gran.

Fraflyttingen for gutter fra Lunner er spesielt høy, fordi det er litt få derfra som velger å komme tilbake (16 %). Dette er imidlertid ikke veldig mye lavere enn for kommuner i landet flest. Bortsett fra guttene fra Lunner, har nemlig kommunene på Hadeland en nokså høy tilbakeflytting. Spesielt Jevnaker ligger høyt, hver fjerde - femte ungdom har endt opp som tilbakeflytter på Jevnaker som 40-åring. Mange har imidlertid "bare" vært i Hønefoss.

2.2 Hvor har de utflyttede bosatt seg?

Det er alltid litt interessant å se på hvor de som har flyttet fra kommunene har etablert seg. Hvor vanlig er det å slå seg ned i Oslo-området, til forskjell fra for eksempel en av nabokommunene på Hadeland? Bor de fleste fortsatt på Østlandet, og i så fall hvor? Eller spres flytterne til en lang rekke steder utover i landet? Her er det noen forskjeller mellom kommunene.

Tabell 2.4 og 2.5 viser i detalj hvor ungdommene vokst opp i de tre kommunene bor som 40-åring, for menn og kvinner i absolutte tall henholdsvis.

Av de 1007 guttene som bodde på Hadeland som 15-åringer var 651 fortsatt bosatt der da de var omkring 40 år, altså omtrent to av tre. Dette er ganske mange. Av disse bodde de aller fleste (588) i samme kommune som de vokste opp. Kun 10 prosent av den mannlige lokalbefolkningen på Hadeland har flyttet til en nabokommune. Dette er uvanlig lavt, og antyder nok en kultur fra gammelt av med relativt lite næringslivskontakt. Kvinnene har flyttet noe mer innenfor regionen, dette henger nok sammen med at de i større grad flytter i forbindelse med familieetablering.

Av de 1007 guttene har 356 flyttet fra Hadeland. Av disse bor nærmere halvparten i Oslo eller i områdene mellom Oslo og Hadeland (inkludert Gardermo-regionen). Omtrent hver fjerde bor andre steder i landet enn på det sentrale Østlandet, og fem prosent av dem har flyttet utenlands. Det er kun Jevnaker som sender flyttere til Ringerike, og nordover til Land og til Gjøvik kommer det nesten bare menn som er vokst opp på Gran. Det er store forskjeller mellom kommunene med hensyn til hvor menn flytter. Det er det for så vidt for kvinner også.

Tabell 2.4 *Dagens bosted for MENN født 1963-67 som bodde i Jevnaker, Lunner og Gran kommuner som 15-åringer. Absolutte tall*

Bosted nå:	Oppvekst Jevnaker	Oppvekst Lunner	Oppvekst Gran	SUM
Jevnaker	122	7	11	140
Lunner	3	144	25	172
Gran	3	14	322	339
Ringerike	27	3	10	40
Gjøvikregionen	1	6	16	23
Oslo	16	41	42	99
Oslo næromland	6	17	17	40
Gardermoregionen	1	4	11	16
Drammensregion	2	5	5	12
Søndre/Nordre Land	0	0	7	7
Oppland for øvrig	5	4	5	14
Landet for øvrig	24	30	33	87
Utlandet	1	11	6	18
SUM	211	286	510	1007

Hovedtrekk for menn:

- Jevnaker: Spesielt Ringerike, men også Oslo velges som bosted, ellers sprer de seg jevnt ut.
- Lunner: Spesielt Oslo, deretter Oslos næromland og dernest Gran.
- Gran: Spesielt Oslo, deretter Lunner. Også noen til Gjøvik og til Oslos omland.

Tabell 2.5 *Dagens bosted for KVINNER født 1963-67 som bodde i Jevnaker, Lunner og Gran kommuner som 15-åringer. Absolutte tall*

Bosted nå:	Oppvekst Jevnaker	Oppvekst Lunner	Oppvekst Gran	SUM
Jevnaker	118	7	14	139
Lunner	8	116	30	154
Gran	15	24	291	330
Ringerike	32	5	9	46
Gjøvikregionen	2	6	18	26
Oslo	9	26	38	73
Oslo næromland	9	21	24	127
Gardermoregionen	0	4	5	9
Drammensregion	4	1	9	14
Søndre/Nordre Land	1	3	10	14
Oppland for øvrig	4	4	7	15
Landet for øvrig	22	33	55	110
Utlandet	1	10	6	17
SUM	225	260	516	1001

Hovedtrekk for kvinner:

- Jevnaker: Spesielt Ringerike, deretter ”landet for øvrig” og dernest Gran.
- Lunner: Spesielt ”landet for øvrig”, deretter Oslo, Gran og Oslos omland.
- Gran: Spesielt ”landet for øvrig”, deretter Oslo, Lunner og Oslos omland.

Av de 1001 kvinnene som bodde i de tre Hadelandskommunene som 15-åringer, bor fortsatt langt over halvparten (623) i regionen som voksne. Omtrent hver sjettede av disse har flyttet til en nabokommune. De som har flyttet bort fra Hadeland har i stor grad (hver tredje utflyttede jente) slått seg ned i Oslo nære omland. Samlet finner vi over halvparten av jentene igjen i Oslo og omegn. Særlig gjelder dette kvinnene fra Lunner og Gran. Fra Jevnaker flytter nesten fire av ti til Ringerike. Kvinner flytter i litt større grad enn menn ut til andre områder i landet, også det skyldes mer jenteflytting i forbindelse med familiedannelse. Fire-fem prosent av de som har flyttet, bor i utlandet – dette er omtrent som for menn generelt.

Hvis vi tar en liten isolert kikk på flyttingene til nabokommune for begge kjønn sett under ett, framtrer følgende hovedtrekk. Den nokså beskjedne internflyttingen i regionen skyldes som vi ser at Jevnaker har liten kontakt med de to andre kommunene. Dette skyldes selvfølgelig beliggenheten nær Ringerike, og at nord-sør aksen i retning hovedstadsområdet kun omfatter kommunene Lunner og Gran.

- fra Jevnaker flytter nesten dobbelt så mange til Gran som til Lunner
- fra Lunner flytter de aller fleste til Gran, og nesten ingen til Jevnaker
- fra Gran flytter dobbelt så mange til Lunner som til Jevnaker

---

2.3 Kort oppsummering om de som vokste opp på Hadeland

- I snitt har om lag halvparten av de som vokste opp på Hadeland bosatt seg andre steder
- Gran har den høyeste andelen som har vært bofaste i kommunen hele tiden, både for menn og kvinner. Men spesielt for kvinner har bofastheten vært høy.
- Fraflyttingsandelene er svært forskjellige i disse tre kommunene. Gran har lavest og Lunner høyest andel som har flyttet ut og bosatt seg andre steder.
- Kommunene på Hadeland har en ganske høy tilbakeflyttingsprosent sammenlignet med landsgjennomsnittet. Spesielt Jevnaker ligger høyt; der hver fjerde-femte ungdom er endt som tilbakeflytter som 40-åring
- De fraflyttede fra Jevnaker har i særlig grad bosatt seg på Ringerike, det gjelder både menn og kvinner
- Fra Gran og Lunner drar menn som flytter ut i størst grad til Oslo, mens kvinnene flytter mer innenfor regionen eller sprer seg på ulike steder utover i landet
- Det er en nokså beskjeden internflytting mellom kommunene i denne regionen

3 Tilflytting til kommunene på Hadeland

3.1 Hadelendinger og andre

Nye boliger Brandu

I de tre kommunene er samlet sett halvparten av innbyggerne i 40-årsalderen vokst opp i en annen kommune enn den de bor i. Når vi ikke regner med de som har flyttet internt mellom kommunene på Hadeland, blir resultatet at 43 prosent av befolkningen på Hadeland i denne alderen er innflyttere utenfra. De som har flyttet internt, utgjorde som sagt 10 prosent av ungdomsbefolkningen på 15-årstrinnet, og siden regionen har fått vekst utgjør de etter flytting 7 prosent av dagens voksenbefolkning.

Fordelingen mellom lokalbefolkning og innflyttere i en kommune er en indikator på hvor lett eller vanskelig det kan være å få innflytterne integrert. De som vokste opp på stedet vil på ulike og ofte litt umerkelige måter kunne komme til å prege stedsidentiteten, sosialt og kulturelt. Lokalbefolkningen er bærere av holdninger og tradisjoner, gjerne litt forsterket av at det er de som blir boende som i størst grad har interesser gjennom eiendom og maktstrukturer. Dette har implikasjoner for næringsvirksomhet og utforming

av arbeidsliv, nettopp fordi den mest lokalbaserte næringsvirksomheten bidrar til å høyne bofastheten. Tilflytterne har som gruppe gjerne mer utdanning, noe som kan bidra til ulik sosial sammensetning mellom disse og lokalbefolkningen, spesielt de bofaste.

Tilbakeflytterne kommer i en mellomstilling. I de fleste kommuner er det imidlertid langt færre tilbakeflyttede enn bofaste menn. For kvinner er denne fordelingen som regel jevnere. Det er imidlertid de bofaste mennene som i utgangspunktet har mest sosial status.

Ut fra dette kan det naturligvis diskuteres hvordan sammensetningen mellom bofaste, tilbakeflyttere og tilflyttere påvirker lokalsamfunnet på ulike steder. Det kan representere en ressurs at det er mange med lokale røtter, folk som kjenner forholdene, kulturen og hverandre. På den annen side er det også klare fordeler forbundet med innslag av ”nytt blod”, med impulser utenfra og med folk som aktivt ønsker å bidra til utvikling av det sosiale miljøet på et sted. Dette blir stadig viktigere i stadig flere kommuner i Norge, i takt med at folketallene synker og befolkningen mange steder eldes.

Hvordan er så dette på Hadeland? Sammensetningene framgår av tabell 3.1 og 3.2, som for henholdsvis menn og kvinner viser fordelingen av bofaste, tilbakeflyttere og tilflyttere i de tre kommunene.

Tabell 3.1 *Dagens mannlige befolkningen i 40-årsalderen i Jevnaker, Lunner og Gran. Bofaste, tilbakeflyttere og innflyttere. Menn født 1963-67. Prosent*

	Jevnaker N=260	Lunner N=347	Gran N=503	Regionen N=1110
Bofaste	28	28	43	35
Tilbakeflyttere	19	13	21	18
Tilflyttere	53	59	36	47
SUM	100	100	100	100

Det er store forskjeller mellom kommunene. Gran skiller seg ut med en langt større andel lokale menn, spesielt bofaste. Tilflytterne er i mindretall i Gran, mens de er i flertall i Lunner og på Jevnaker. For regionen som helhet er den demokratiske fordelingen imidlertid nokså jevn. Utsiktene for å oppnå god sosial balanse mellom innflyttere og lokalbefolkning er i utgangspunktet størst der disse gruppene er ganske jevnstore.

La oss for sikkerhets skyld legge til at det blir helt galt å si at det sosiale miljøet må bli dårlig, når fordelingen er så skjev som for menn i Gran. Fordelingene kan kun brukes som rammeindikatorer for å tolke hvor lett eller vanskelig det kan være å få et godt demokratisk samspill mellom gruppene, hvis de er ulike. Og det er heller ikke sikkert at innflytterne og lokalbefolkningen sosialt sett er så ulike heller. Det skal vi se på når vi kommer til de tematiske spørsmålene, knyttet til utdanning, næring og pendling. Men vi kan merke oss at det er dobbelt så mange bofaste menn som tilbakeflyttere både i Lunner og Gran. I Jevnaker er det noe jevnere.

Tabell 3.2 *Dagens kvinnelige befolkningen i 40-årsalderen i Jevnaker, Lunner og Gran. Bofaste, tilbakeflyttere og innflyttere. Kvinner født 1963-67. Prosent*

	Jevnaker N=258	Lunner N=335	Gran N=524	Regionen N=1117
Bofaste	25	17	35	27
Tilbakeflyttere	21	18	20	20
Tilflyttere	54	65	45	53
SUM	100	100	100	100

For kvinnene er innflytterne i flertall i regionen, men også for dem viser det seg at de i Gran er i mindretall. Fordelingen er imidlertid mye jevnere enn for menn, og både Gran og Jevnaker har et godt utgangspunkt for god sosial integrering. Den største ubalansen her er i Lunner, hvor to av tre kvinner i 40-årsalderen er innflyttere. Siden Lunner også er en pendlerkommune (se kap.8), reiser det seg kanskje mer et spørsmål om Lunner med sin innflytterdominans (både for kvinner og menn) er godt integrert i regionen, snarere enn om sammensetningen i kommunene en for en, er ugunstig for den lokale integrasjon.

3.2 Hvem er innflytterne? Hvor kommer de fra?

Disse spørsmålene er aktuelle ut fra to hovedperspektiver. Siden det ofte er av interesse for en kommune å få kunnskap om hvem den virker attraktiv for, skal vi nå se på hvor de som har etablert seg i kommunene hadde vokst opp. Svaret kan fortelle noe om hva slags lokalkultur innflytterne bringer med seg, selv om de naturligvis også vil være påvirket av at de har tilbrakt flere år andre steder, i forbindelse med utdanning og jobb. Lokalkultur i denne sammenheng kan dreie seg om kulturelle koder for samhandling og omgangsformer, humor, lynne og mentalitet. Det kan også være seleksjon i innflytterstrømmene, slik at kommunene får folk med noen felles egenskaper inn fra naboområdet. Vi har eksempel på det på Hadeland. De mange kvinnene fra Ringerike som har bosatt seg på Jevnaker er i stor grad tradisjonelle på den måten at de har videregående skole, stiftet familie tidlig, og i mindre grad enn andre er (og har vært) i jobb.

3.2.1 Hvor er innflytterne opprinnelig fra?

Litt repetisjon av størrelsene: Av de 2227 personene fra de fem årskullene som bodde i Hadelandsregionen da de var i 40-årsalderen, er det 1274 personer som hadde vokst opp i regionen (57 prosent), og 953 som hadde flyttet inn utenfra (43 prosent). Av de 1274 opprinnelige hadelandsbarna hadde 161 (7 prosent) flyttet til en av nabokommunene. Akkurat halvparten (1113 personer) bodde i den kommunen de hadde vokst opp.

Hvor innflytterne til de tre kommunene er vokst opp, viser svært ulike mønstre. I tabell 3.3 og 3.4 presenteres fordelingene for henholdsvis menn og kvinner i absolutte tall. Resultatene kan oppsummeres som følger:

- Oslo og Oslos næromland er under ett en stor rekrutteringsarena for Hadeland. Herfra kommer i alt 154 menn og 158 kvinner, disse utgjør for begge kjønn 14 % av de som bor på Hadeland. Her ligger naturligvis et stort og økende potensial for mer innflytting til Hadeland. Det er imidlertid få fra Oslo-regionen som flytter til Jevnaker, og mens mange flytter til Lunner. Nesten hver fjerde person i 40-årsalderen i Lunner har vokst opp i Oslo-regionen.

- Fra Ringerike flytter mange til Jevnaker; 14 % av befolkningen i Jevnaker har vokst opp i Ringerike. Innslaget av folk fra Hønefoss/Ringerike i Jevnaker er altså det samme som av folk fra Oslo-regionen på Hadeland som helhet (hver sjuende). Gran og Lunner har svært få innflyttere fra Ringerike, kun en prosent av befolkningen i disse to kommunene er derfra.
- Det er ikke mange som flytter verken fra Gjøvik-regionen eller fra Søndre og Nordre Land til Hadeland, og de som gjør det velger stort sett Gran. Få kommer også fra Gardermoregionen.
- Innflytterne til Jevnaker og Lunner kommer konsentrert fra henholdsvis Ringerike og Oslo-regionen. Gran har ingen hovedkorridor inn mot seg på samme måten. Dette er nok en av grunnene til at innflyttingen til Gran er mindre enn i de to andre kommunene.
- Internflyttingen er liten, det går noen fra Lunner til Gran, og fra Gran til Jevnaker. Fra Jevnaker flyttes det spesielt lite internt.

Tabell 3.3 *Oppvekststed for MENN i 40-årsalderen som bor i Jevnaker, Lunner og Gran. Årskull født 1963-67. Absolutte tall.*

Oppvekststed	Jevnaker	Lunner	Gran	Sum menn i regionen
Jevnaker	122	3	3	128
Lunner	7	144	14	165
Gran	11	25	322	358
Ringerike	44	1	3	48
Gjøvikregionen	4	5	16	25
Oslo	13	51	34	98
Oslo næromland	3	27	26	56
Gardermoregionen	0	4	4	8
Drammensregion	5	1	3	9
Søndre/Nordre Land	2	4	3	9
Oppland for øvrig	9	4	8	21
Landet for øvrig	25	54	42	121
Utlandet	15	24	25	64
SUM	260	347	503	1110

Tabell 3.4 *Oppvekststed for KVINNER i 40-årsalderen som bor i Jevnaker, Lunner og Gran. Årskull født 1963-67. Absolutte tall*

Oppvekststed	Jevnaker	Lunner	Gran	Sum kvinner i regionen
Jevnaker	118	8	15	141
Lunner	7	116	24	147
Gran	14	30	291	335
Ringerike	33	7	9	49
Gjøvikregionen	2	9	20	31
Oslo	16	52	38	106
Oslo næromland	7	26	19	52
Gardermoreregionen	0	1	4	5
Drammensregion	7	4	2	13
Søndre/Nordre Land	2	1	10	13
Oppland for øvrig	0	6	5	11
Landet for øvrig	40	56	59	155
Utlandet	12	19	28	59
SUM	258	335	524	1117

3.3 Kort oppsummering om tilflytting og tilflyttere

- Blant dagens hadelendinger i 40-årsalder har halvparten vokst opp i en annen kommune enn den de nå bor i: 53% av kvinnene og 47% av mennene
- 5-6% av befolkningen er fra utlandet
- Men det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvor stor andel innflytterne utgjør: 62% i Lunner, 54% i Jevnaker og 41% i Gran
- Hvor innflytterne opprinnelig er fra varierer mye både mellom kommune og kjønn
- Flest innflyttere kommer fra Oslo og Oslos nær omland, men og ganske mange fra ulike steder rundt om i landet
- Det er få menn som etablerer seg i nabokommunen, dvs. at mannlige innflyttere i liten grad kommer fra en av de andre kommunene på Hadeland
- Svært mange av innflytterne på Jevnaker kommer fra Ringerike
- Det er få innflyttere som vokste opp i naboregioner som Gjøvikregionen og Gardermoreregionen, og det er også få fra Drammensregionene og fra Nordre og Søndre Land

4 Utflytting fra Hadelandskommunene

4.1 Like viktig med søkelys på videreflytting som på tilbakeflytting

Lunner jernbanestasjon

Kommuner som aktivt vil arbeide for å framstå som attraktive bosteder gjør dette for å øke tiltrekningskraften på unge voksne i første del av den fasen vi her ser på. Det er et mål både å få de som er vokst opp i kommunene til å flytte tilbake etter endt utdanning og arbeid ute, og å få nyinnflyttere til å etablere seg der. Dermed er det et poeng å få de som kommer til å bli boende. Normalt flytter mer enn halvparten (omkring 60 prosent) av de som kommer til en kommune videre innen de er 40 år. Denne gruppen av videreflyttere er de fleste steder mange ganger så stor som gruppen av tilbakeflyttere. Potensialet for rekruttering av personer med kjennskap til kommunen er dermed større blant de potensielle videreflytterne enn de potensielle tilbakeflytterne. I tillegg kan det ofte være vanskeligere å påvirke de utflyttede barna fra kommunen til å komme tilbake, enn det kan være å påvirke innflyttere som faktisk er til stede. De utflyttede har forlatt kommunen til tross for den kjennskapen de sitter inne med. Potensielle videreflyttere er også potensielle

blivere, så lenge de ennå ikke har flyttet videre. I kraft av sitt omfang er det som vi skal se folketallsmessig langt mer å vinne på å redusere videreflyttingen enn det er å oppnå en tilsvarende prosentvis økning i tilbakeflyttingen.

4.2 Utflyttede Hadelendinger

Mange kommuner bruker imidlertid mye av ressursene og gjør kreative tiltak mest med tanke på å få utflyttede bygdebarn til å vende nesa hjemover, og da særlig de unge nyutdannede eller de som er i etableringsfasen. De vi ser på her, er valgt nettopp fordi de er ferdig med etableringsfasen, og gir oss ”sluttresultatet av et gjennomkjørt løp”. Vi vil se litt på hva som kjennetegner dem som har valgt å slå seg ned andre steder enn i oppvekstkommunen. Det er gjerne en lang rekke årsaker og motiver inne i bildet, knyttet til egne behov og gjøremål som i kombinasjon med positive/negative egenskaper ved oppvekstkommunen mer eller mindre bevisst blir vurdert.

I kapittel 3 så vi på hvor stor andel av kullene som vokste opp i Hadelandskommunene som har etablert seg andre steder, og hvor de nå bor. Vi repeterer fraflyttingstallene i tabell 4.1. Som vi ser varierer andelen som har forlatt kommunene fra 37 prosent for guttene fra Gran, til 55 prosent for jentene fra Lunner. For jenter er fraflyttingen både fra Gran og Jevnaker lavere enn fra kommunene i landet i gjennomsnitt. For gutter ligger Jevnaker på gjennomsnittet, mens Gran ligger lavere. Lunner ligger over gjennomsnittet både på utflytting og innflytting, og er altså en kommune med langsiktig stor utskifting av befolkningen. I Gran er det motsatt, der er utskiftingen liten.

Tabell 4.1 *Andel utflyttere blant personer født 1963-67 som var bosatt i Hadelandskommunene som 15-åringer. Prosent*

	Menn	Kvinner
Jevnaker	42	48
Lunner	50	55
Gran	37	44

4.3 Å øke befolkningen ved å redusere videreflytting

I mange kommuner er situasjonen den at flertallet av de som flytter inn, i det lange løp flytter videre. Dersom en kommune klarer å redusere videreflyttingen noe, dvs. holde på noen flere av dem som flytter inn, vil mye kunne være vunnet. Vi skal vise et eksempel med rene tall hentet fra Hadelands-materialet; den av kommunene med høyest videreflytting, nemlig Jevnaker.

Eksempel Jevnaker: Blant de fem årskullene født i 1963-67 hadde det i løpet av de 25 årene meldt 405 menn innflyttet, av disse hadde 267 flyttet videre innen de var 40 år. Dette gir en videreflyttingsprosent på 66, dvs. at to av tre menn som kommer inn, flytter videre. For kvinnene er atferden i sum den samme: 399 flyttet inn, 259 flyttet videre. Videreflyttingsprosenten er 65. Hadde Jevnaker fått redusert videreflyttingen med fem prosentpoeng, ned mot gjennomsnittet mot landsnivå, ville de beholdt 20 menn og 20 kvinner mer i befolkningen.

Hvor mye skulle så til for å få inn like mange via økt tilbakeflytting? Fra Jevnaker flyttet alt i alt 138 gutter ut. Av disse kom 49 tilbake. Blant jentene var det 161 som flyttet ut, og 54 av dem tilbake. Skulle kommunen fått 20 flere av hvert kjønn tilbake måtte

tilbakeflyttingen øke med omtrent 40 prosent (20 flere av 50). En annen måte å illustrere det på er å vise at en eventuell økning på 20 personer av hvert kjønn utgjør omtrent ni prosent av kullstørrelsen på 15-årstrinnet. Dermed måtte tilbakeflyttingsnivået som i Jevnaker allerede på forhånd er så høyt som 23-24 prosent (se kapittel 3), presses opp i omtrent 32 prosent. Så høy tilbakeflytting er det ingen kommuner i landet som har. Men målet vi begynte illustrasjonen med, nemlig å fange opp fem prosentpoeng flere av videreflytterne, er slett ikke urealistisk. Hadde Jevnaker beholdt 40 personer mer, ville veksten gjennom prosessen ”fra barn til voksen”, som vi tidligere har påvist er 19 prosent, økt til 28 prosent. Det er litt høyere enn i Lunner og på nivå med noen kommuner i Akershus.

Samlet for Hadelandsregionen er det en gjennomsnittlig videreflytting på 60 prosent, altså som for kommuner flest. Det er store variasjoner. Jevnaker har den høyeste videreflyttingsprosenten både for menn og kvinner, mens Gran har klart lav videreflytting for kvinner. Gran får som sagt tidligere færre innflyttere, men beholder altså en større andel enn normalt av kvinnene som kommer.

Slår vi sammen tall for menn og kvinner ser vi at det er størst videreflytting fra Jevnaker og minst fra Gran (tabell 4.2).

Tabell 4.2 *Videreflytting i kommunene Jevnaker, Lunner og Grann blant menn og kvinner født 1963-67. Prosent*

	Jevnaker	Lunner	Gran	Gjennomsnitt
Menn	66	59	59	61
Kvinner	65	60	52	59
Gjennomsnitt	65	60	55	60

Antall videreflyttere menn: Jevnaker 267, Lunner 298, Gran 262, Regionen 827

Antall videreflyttere kvinner: Jevnaker 259, Lunner 335, Gran 250, Regionen 844

Videreflyttingen på Østlandet er noen steder ganske høy. Til sammenligning er for eksempel videreflyttingen blant menn 66 prosent både i Ringeriksregionen og i Gjøvik-regionen. For kvinner er den 63 prosent i Ringeriksregionen og 61 prosent i Gjøvik-regionen. Gardermoregionen og Drammensregionen, som begge er områder i sterk vekst, har imidlertid ganske lav videreflytting, 52 prosent for begge kjønn. Dette er det samme som for kvinnene som melder flytting til Gran.

4.4 Kort oppsummering om utflytting og videreflyttere

- Flyttingen ut av kommunene varierer mye. Den er minst i Gran og størst i Lunner, for begge kjønn
- Samlet for Hadelandsregionen er det en gjennomsnittlig videreflytting på 60 prosent, noe som er omtrent snittet for kommuner flest
- Men det er store variasjoner i videreflytting: Jevnaker har den høyeste videreflyttingsprosenten både for menn og kvinner
- Lunner har videreflytting omtrent som det normale
- Gran har klart lav videreflytting for kvinner. Nå får kommunen færre innflyttere, men beholder altså en større andel enn normalt av kvinnene som kommer
- Slår vi sammen tall for menn og kvinner ser vi at det er størst videreflytting fra Jevnaker og minst fra Gran

5 Utdanningsressurser i kommunene

5.1 Innledning: utdanning som ressurs

Ny virksomhet: Kistefoss museum, Jevnaker

Utdanningssamfunnet og endringer i næringsstrukturen har ført til at etterspørselen etter høyt utdannet arbeidskraft er stor. Etterspørselen er det ikke bare næringslivet eller det offentlige som arbeidsgiver som står for, kommunene som sådan ønsker å tiltrekke seg mennesker med ressurser av ulike typer. Utdanning betraktes som en potensiell ressurs også i lokalsamfunnet, for kulturliv og for næringsutvikling i forbindelse med stedsutvikling. Siden disse tre elementene ved stedsutvikling (utdanning, kultur, næring) henger nøye sammen, er det de siste årene blitt et økt fokus på hvordan menneskelige ressurser på ett av disse feltene er viktige også for de andre. Skal næringslivet fremstå som attraktivt er det mer enn selve jobben som må virke tiltrekkende. Bostedskvaliteter har stor betydning, og disse inkluderer hva slags ressurser som finnes sosialt og kulturelt i kommunen.

Kreativitet anses som en viktig ressurs i den økende stedskonkurransen. Nå er ikke kreativitet nødvendigvis forbundet med høyt utdanningsnivå. Det foregår svært mye innovativ virksomhet, kreativ stedsutvikling og nyskapende tiltak rundt omkring i bygde-Norge der det generelle utdanningsnivået er lavere enn i byene. Likevel ønskes et visst innslag av utdanning i befolkningen de fleste steder. Begrepet utdanningsfiendtlighet er

om ikke helt utryddet, så langt på vei fraværende de aller fleste steder nå. Bygdekommunene mener selv at de trenger den ressursen det er at en del av innbyggerne har høyere utdanning. En av grunnene er at folk med utdanning ofte har etablert eksterne nettverk under utdanningen, som kan vise seg å være verdifulle for næringsutvikling og stedsutvikling.

5.2 Utdanningsnivået i Hadelandsregionen i forhold til landsgjennomsnittet

Ved hjelp av en indeks måler vi innslaget av utdanning i en kommune i forhold til innslaget i landsbefolkningen. Hvis innslaget på et utdanningsnivå er det samme som på landsbasis for den gruppen av årskull vi ser på, settes indeksen lik 100.

Vi opererer med fire nivåer. I tabellhoder og ellers kaller vi de fire nivåene for enkelthets skyld **lav** utdanning, **middels** utdanning, **kort høy** utdanning og **lang høy** utdanning.

Nivå 1: Grunnskole og kort videregående utdanning

Nivå 2: 12-årig videregående utdanning (avsluttet etter videregående)

Nivå 3: Høyere utdanning kort (høyskole eller cand.mag)

Nivå 4: Høyere utdanning lang (embedseksamen fra universitet el. høyskole)

Når indekser brukes på disse fire nivåene, er det to ulike vurderinger som gjøres avhengig av nivå:

- a) På de to laveste utdanningsnivåene er *det bedre desto lavere indeksen* er, fordi det vitner om at innslaget av de med den laveste utdanningen da er mindre enn i landsbefolkningen.
- b) På de to høyeste utdanningsnivåene er *det bedre desto høyere indeksen* er, fordi det vitner om at det i befolkningen er en større andel som har høyere utdanning enn gjennomsnittet for disse årskullene i landet.

Indeksene vil alltid vise at de store byene med nærmeste omland scorer høyest. Der ligger universitetene og mange av de andre høyere utdanningsinstitusjonene, og der finnes mange offentlige arbeidsplasser og et privat næringsliv som etterspør høyt utdannet arbeidskraft. Dette betyr samtidig at i de store byene løftes indeksen opp. For kommuner i hovedstadsregionen, eller i randsonen av denne, er det likevel interessant å sammenlikne seg, både med hverandre og med storbyen. Landkommunene og de mindre byene på Østlandet er alternative som bostedskommuner for mange som jobber i Oslo. Av de som bor i Oslos næromland og er sysselsatt, pendler 70 prosent av mennene og 60 prosent av kvinnene.

Nedenfor presenterer vi først indeksen for utdanningsnivåene i de tre kommunene for henholdsvis menn og kvinner (tabell 5.1 og 5.2).

Tabell 5.1 *Utdanningsnivå blant MENN født 1963-67 i Hadelandskommunene. Indeks. 2005.*

	Lav	Middels	Kort høy	Lang høy
Jevnaker	119	116	80	28
Lunner	128	110	72	36
Gran	145	101	62	36

Tabell 5.2 *Utdanningsnivå blant KVINNER født 1963-67 i Hadelandskommunene. Indeks. 2005*

	Lav	Middels	Kort høy	Lang høy
Jevnaker	109	132	79	21
Lunner	130	115	67	49
Gran	128	126	63	28

Det er som nevnt vanlig at bygdekommuner har et høyere innslag av personer på de to laveste utdanningsnivåene enn snittet, slik vi ser for alle de tre kommunene her.

Gran har en klar overrepresentasjon av menn med lavt utdanningsnivå (indeks 145, dvs. 45 % høyere innslag enn i landsbefolkningen). Jevnaker ligger bedre an med en indeks på 119 på laveste nivå, også fordi indeksen for kort høy utdanning er 80 (noe som betyr at de ligger "bare" 20 % lavere enn snittet). Jevnaker har for begge kjønn en mer sentrert utdanningsprofil enn Lunner og Gran. Noe av forklaringen på at Lunner og Gran har høyere innslag av dem med lang høy utdanning, kan kanskje være at det er enklere (eller mer vanlig) å pendle til Oslo fra disse to kommunene enn fra Jevnaker, og at flere med høy utdanning slår seg ned der. Spesielt kvinnene i Lunner utmerker seg med høyere innslag av lang høy utdanning enn i de andre to kommunene.

5.3 Utdanningsnivå blant lokalbefolkning og tilflyttere

For å få et innblikk i hvor godt innflytterne er integrert i lokalbefolkningen er kommunene interessert i å få et bilde av om det er store eller små forskjeller mellom hvordan lokalbefolkningen (bofaste + tilbakeflytterne) og tilflytterne er utdannet.

Vanligvis er det slik at innflytterne har mer utdanning enn lokalbefolkningen, spesielt i forhold til de bofaste, som fordi de har overtatt næringseiendom har kunnet velge bort skolegang. Tilbakeflytterne har gjerne vært ute og tatt utdanning før de etablerer seg i hjemkommunen. Tilflytterne har ofte kommet pga. jobb, dvs. at mange av dem er arbeidsflyttere. Det er også disse som gjerne flytter videre etter en stund, ofte i forbindelse med nye jobber. Både stedet og jobben var da en del av en karriere (middel og ikke mål, jf "lærer – doktor – prest" – syndromet i tidligere tider).

Hvordan ser dette bildet ut for Hadelandskommunene? Nedenfor presenterer vi tall for hver av kommunene og for kvinner og menn separat. Kjønnforskjellene er også indikatorer for hvor god integrasjonen i kommunene er. Hvis det ene kjønn er godt integrert, men ikke det andre, kan det tyde på en sosialt sett litt usunn "tilpasning" til roller og oppgaver i kommunen. (Antall personer (N) er litt færre enn i tabellene vist tidligere, fordi vi her holder personer med uoppgitt utdanning utenfor. De er imidlertid svært få).

Tabell 5.3 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Jevnaker kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 122 (Bofaste og tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 133 (uoppgitt utd.(5) ikke inkl.)
Nivå 1 (lav)	36	37
Nivå 2 (middels)	43	39
Nivå 3 (kort høy)	19	21
Nivå 4 (lang høy)	2	3
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Det viser seg å være svært små forskjeller mellom den mannlige lokalbefolkningen og innflytterne på Jevnaker når det gjelder utdanning. Dette er uvanlig, ettersom sistnevnte pleier å ha mer utdanning. Det fremgår ikke her, men bakgrunnsdataene viser dessuten at de bofaste mennene har en høyere utdanning enn de tilbakeflyttede, også dette er uvanlig.

For kvinnene er det også jevnt, og faktisk noen flere med kort høy utdanning i lokalbefolkningen enn blant tilflytterne. Jevnaker trekker i det hele tatt ikke så mange kvinner inn med høy utdanning, men hovedkonklusjonen er likevel jevnheten mellom gruppene, og ikke ”at dette er rart eller merkelig”. For kvinner viser bakgrunnsdataene at tilbakeflytterne har mer utdanning enn de bofaste, altså det som er vanlig innen lokalbefolkningen.

Tabell 5.4 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Jevnaker kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 117 (Bofaste + tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 138 (uoppgitt utd.(2) ikke inkl.)
Nivå 1 (lav)	36	35
Nivå 2 (middels)	35	38
Nivå 3 (kort høy)	28	25
Nivå 4 (lang høy)	1	2
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Samlet sett framkommer det at utdanningssammensetningene ikke kan skape skillelinjer mellom lokalbefolkning og tilflyttere i Jevnaker. Bildet av likhet borger for god sosial balanse på dette området.

Finner vi et slikt uvanlig mønster også i Lunner? Tabell 5.5 og 5.6 viser mønstrene.

Tabell 5.5 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Lunner kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 141 (Bofaste + tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 187
Nivå 1 (lav)	42	38
Nivå 2 (middels)	42	37
Nivå 3 (kort høy)	15	21
Nivå 4 (lang høy)	1	4
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Det er ikke store forskjeller mellom gruppene i Lunner heller, selv om tendensen til høyere utdanningsnivå blant nykommerne er noe større enn for Jevnaker, spesielt for menn. For kvinnene er forskjellene litt mindre enn for menn.

Tabell 5.6 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Lunner kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 116 (Bofaste + tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 213
Nivå 1 (lav)	42	43
Nivå 2 (middels)	35	31
Nivå 3 (kort høy)	21	23
Nivå 4 (lang høy)	2	3
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Samlet sett er inntrykket for Lunner at utdanningsforskjellene er moderate og normale. I en kommune med så mye pendling ville det ikke vært unaturlig å finne enda større forskjeller, siden innflytterne pendler mest. Konklusjonen blir at utdanningen ikke skaper særlig store skillelinjer, og at integrasjonen antakelig er bra.

Hvordan ser dette ut i Gran, den mest folkerike av Hadelandskommunene? Tabell 5.7 og 5.8 viser mønstrene.

Tabell 5.7 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Menn født 1963-67. Gran kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 318 (Bofaste + tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 167
Nivå 1 (lav)	42	50
Nivå 2 (middels)	39	30
Nivå 3 (kort høy)	17	13
Nivå 4 (lang høy)	2	7
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Gran viser seg å være litt spesiell. For begge kjønn finner vi langt flere personer med lav utdanning blant innflytterne enn blant lokalbefolkningen. Dette er helt uvanlig. Halvparten av alle innflytterne har faktisk ikke tatt så mye som videregående skole. I den andre halvparten av innflytterne er det imidlertid mange med høy utdanning, spesielt blant mennene. Innflytterne til Gran er altså en polarisert gruppe, med lavt innslag av folk på mellomnivået. Lokalbefolkningens utdanning er imidlertid langt mer sentrert omkring de midtre trinnene.

Tabell 5.8 *Utdanningsnivå i lokalbefolkning og tilflyttere. Kvinner født 1963-67. Gran kommune. Prosent*

Utdanningsnivå	Lokalbefolkning N= 289 (Bofaste + tilbakeflyttere)	Innflyttere N= 222
Nivå 1 (lav)	40	46
Nivå 2 (middels)	39	30
Nivå 3 (kort høy)	20	21
Nivå 4 (lang høy)	1	3
<i>SUM</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

På utdanningstrinnet ”kort høy utdanning”, altså de med mye utdanning rettet mot skole og helse, er forskjellene også små (for kvinner er det helt likt). Hovedforskjellene går mellom de som har tatt videregående (lokalbefolkningen) og de som ikke har tatt videregående (innflytterne).

Konklusjonen må bli at selv om utdanningsprofilene for lokalbefolkningen og innflytterne i Gran er ulike, er ikke forskjellene slik at den ene gruppen i sum er så mye mer utdannet enn den andre. Men de er klart forskjellige og klart utypiske, men ikke på en slik måte at det bør skape svak sosial integrasjon. Forskjellene kan imidlertid tyde på at det har utviklet seg en rollefordeling, hvor ingen av gruppene behøver å føle seg stigmatisert.

For begge kjønn og for de tre kommunene samlet går noen uvanlige trekk igjen:

Det er ingen eller bare små forskjeller mellom lokalbefolkningen og nykommerne mht. utdanningsnivå, og de forskjellene som er skaper ikke stigmatisering. De bofaste har ikke lavere utdanning enn de tilbakeflyttede, dette gjelder klartest for menn. Dette betyr at utdanning ikke er med på å skape skillelinjer i befolkningen i noen av disse kommunene.

Hvorfor Hadelandskommunene er såpass utypiske er når det gjelder sammensetningen på utdanning er ikke godt å si. Det kan være at regionen ikke har hatt oppmerksomhet rettet mot betydningen av formell utdanning tidligere, og at tilpasningene blant dagens 40-åringer har fått utvikle seg mindre strømlinjeformet enn i de kommunene langs akse fra sentrum til periferi hvor utdanning sterkest sorterer de ulike flyttegruppene. En slik hypotese kan gjøre det interessant å studere nyere årskull. Er dette et fenomen som later til å ta slutt? Har det vært slik fra gammelt av?

5.4 Utdanningsnivå blant videreflyttere og utflyttere

Hva kjennetegner de som er innom kommunen og så flytter videre? Er det arbeidsflyttere med høy utdanning som representerer en type ressurs som kommunene da ”mister”? Tabell 5.9 og 5.10 viser hvordan de som har flyttet videre er utdannet. Videreflyttere som har flyttet til utlandet er ikke med, da de mangler utdanningsopplysninger (uoppgitt).

Tabell 5.9 *Utdanningsnivå for videreflyttere. Menn født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran, samt regionen. Prosent*

	Jevnaker N=177	Lunner N= 274	Gran N= 226	Regionen N= 677
Nivå 1 (lav)	50	50	44	48
Nivå 2 (middels)	25	32	26	28
Nivå 3 (kort høy)	18	15	22	18
Nivå 4 (lang høy)	7	3	8	6
SUM	100	100	100	100

Tabell 5.10 *Utdanningsnivå videreflyttere. Kvinner født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran, samt regionen. Prosent*

	Jevnaker N=192	Lunner N= 304	Gran N= 208	Regionen N= 704
Nivå 1 (lav)	50	51	38	47
Nivå 2 (middels)	25	32	25	28
Nivå 3 (kort høy)	24	15	31	22
Nivå 4 (lang høy)	1	2	6	3
SUM	100	100	100	100

Om lag halvparten av videreflytterne har utdanning på det laveste nivå, mens en firedel av videreflytterne har høyere utdanning, de fleste kort høy utdanning. Det er ingen store kjønnsforskjeller, men det er forskjeller kommunene i mellom. Videreflytterne som har vært i Gran har en større andel med høyere utdanning, både for menn og kvinner, enn de som har vært innom de andre kommunene.

Hva med de utflyttede hadelendingene, de som vokste opp der? Skiller disse seg fra de som valgte å etablere seg i oppvekstkommunen sin (dvs. bofaste og tilbakeflyttere)?

Tabell 5.11 *Utdanningsnivå for utflyttede menn født 1963-67 som var bosatt i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommune. Prosent*

	Jevnaker N= 87	Lunner N= 128	Gran N=181	Hele regionen N= 396
Nivå 1	20	49	31	35
Nivå 2	38	27	27	29
Nivå 3	31	18	29	26
Nivå 4	11	6	13	10
SUM	100	100	100	100

Samlet for regionen er det 36 % av de utflyttede mannlige hadelendingene som har høyere utdanning, mens nesten to av tre har grunnskole eller videregående. I Lunner er det en større andel av de utflyttede mennene som har lav utdanning, om lag 75 prosent.

Tabell 5.12 *Utdanningsnivå for utflyttede kvinner født 1963-67 som var bosatt i Hadelandsregionen som 15-åringer. Kommune. Prosent*

	Jevnaker N= 105	Lunner N= 133	Gran N=218	Hele regionen N= 456
Nivå 1	40	34	36	36
Nivå 2	25	26	30	28
Nivå 3	28	34	28	30
Nivå 4	7	6	6	6
SUM	100	100	100	100

For kvinnene er det mindre kjønnsforskjeller enn for menn mht. utdanningsnivå blant de som har etablert seg andre steder.

5.5 Utdanningsnivå i Hadelandsregionen og andre regioner

En ting er hvordan utdanningsnivået er her sammenlignet med landsgjennomsnittet. Noe annet er hvordan det er i naboregionene og ”konkurrerende” regioner i det sentrale Østlandsområdet: hvordan kommer Hadelandskommunene ut i en slik sammenligning?

Nedenfor vises to tabeller; en for menn og en for kvinner. Også her bruker vi indeksen, som måler innslaget på et utdanningsnivå i forhold til landsbefolkningen. Dersom indeksen er 100, er andelen som på landsnivå for disse årskullene.

Tabell 5.13 *Utdanningsinnslag blant menn i 40-årsalderen, født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner på Østlandet. Indeks*

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
Jevnaker	119	116	80	28
Lunner	128	110	72	36
Gran	145	101	62	36
Ringerike	117	103	85	73
Gjøvik-regionen	118	103	92	51
Oslo	76	66	132	226
Oslo og nære omland	76	77	128	201
Gardermo-regionen	135	102	72	53
Drammensregionen	108	99	100	77
Søndre og Nordre Land	142	112	65	14
Oppland forøvrig	113	113	81	56

Som vi vet er Oslo og omlandskommunene spesielle ved at de både ligger langt under landsnittet på de to laveste utdanningsnivåene, og ved at de ligger langt over på de to høyeste.

Ringerike som naboregion i sørvest og Gjøvik-regionen i nord er mest interessante for en sammenligning. Som vi ser er disse to regionene omtrent likt stilt når det gjelder innslaget av menn på de to laveste utdanningsnivåene, Gjøvik scorer noe høyere på nivå 3, mens Ringerike har klart større innslag av menn med den høyeste utdanningen. Begge disse regionene har høyskole. Gjøvik-regionen trekker antakelig høyt på nivå 3 pga. det teknologiske miljøet på Raufoss, men Ringerikes relativt sett nære beliggenhet i forhold

til Osloregionen antakelig er medvirkende til det høye innslaget av menn med høyeste utdanning.

Sett i forhold til Hadelandsregionen, som geografisk ligger midt i mellom, har de tre kommunene der et klart lavere innslag av menn med høyeste utdanning enn det Ringerike og Gjøvik-regionen har. Det gjelder også på nivå 3, som inkluderer høyskoleutdanning, lærerutdanning og lignende. Men forskjellene er små, og særlig Jevnaker ligger godt an.

Ser vi på de to laveste nivåene, ligner Jevnaker mer på Ringerike og Gjøvik-regionen enn hva Lunner og Gran gjør. De to sistnevnte kommunene har i denne sammenligningen høyest innslag av menn med lav utdanning.

Gardermoregionen er også interessant å sammenligne med. Denne regionen har faktisk en større representasjon av menn med lav utdanning enn noen av de andre kommunene og regionene (om vi ser bort fra Søndre og Nordre Land, som er et langt mindre sentralt område med mer jord- og skogbruk). Gardermoregionen er mer på linje med Hadeland på de to midtre utdanningsnivåer, men har større innslag av folk med høyeste utdanning.

Hvordan faller slike sammenligninger ut for kvinnene?

Tabell 5.14 *Utdanningsinnslag blant kvinner i 40-årsalderen, født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner. Indeks*

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Nivå 4
Jevnaker	109	132	79	21
Lunner	130	115	67	49
Gran	128	126	63	28
Ringerike	109	110	89	67
Gjøvik-regionen	114	107	95	26
Oslo	64	77	124	270
Oslo og nære omland	69	90	124	192
Gardermo-regionen	130	116	65	47
Drammensregionen	106	107	94	62
Søndre og Nordre Land	142	102	68	27
Oppland forøvrig	109	118	82	56

Også her ser vi at Oslo og omland står i en særstilling med sterk overrepresentasjon av høyt utdannede. Om vi også for kvinnene først sammenligner med Ringerike og Gjøvik-regionen, ser vi for det første at mønsteret mellom disse to regionene er det samme som for menn: de kommer relativt likt ut på de to laveste nivåene. Gjøvik ligger noe høyere på nivå 3 enn Ringerike, men (betydelig) lavere på det høyeste nivået. Ringerike har langt større innslag av kvinner med høyeste utdanning enn det Hadelandskommunene og Gjøvik-regionen har. Faktisk rangerer kvinnene på Ringerike som nr. 3 etter Oslo og Oslos omland i denne sammenligningen. Drammensregionen ligger for øvrig lavere.

Jevnaker og Ringerike har samme innslag av kvinner på laveste utdanningsnivå (109), og Gran og Lunner har begge høyere innslag av de lavt utdannede. Lunner, som har klart høyere representasjon av kvinner med høyeste utdanning sammenlignet med de to andre, har en fordeling langs utdanningskalaen som ikke er ulik den vi ser i Gardermoregionen.

5.6 Kort oppsummering av hovedpunkter utdanning

- Det er vanlig at bygdekommuner har et høyere innslag av personer med lavere utdanning, og dette er også tilfellet i Hadelandsregionen
- Gran har en klar overrepresentasjon av menn med lavt utdanningsnivå
- Jevnaker har en mer sentrert utdanningsprofil enn de to andre kommunene, dvs. større andel ”midt på treet”
- Både Gran og Lunner har høyere innslag av menn med høy utdanning enn det Jevnaker har
- Spesielt kvinnene i Lunner utmerker seg med høyere innslag av lang høy utdanningen de to andre kommunene
- Utdanning er ikke med på å skape skillelinjer i befolkningen i noen av disse kommunene, fordi:
- Det er ingen eller svært små forskjeller mellom lokalbefolkning og innflyttere i utdanningsnivå, noe som er svært uvanlig
- Det er også uvanlig at de bofaste ikke har noe lavere utdanning enn tilbakeflytterne
- Videreflytterne er ikke først og fremst dem med høy utdanning. I regionen som helhet er om lag halvparten av videreflytterne på det laveste utdanningsnivået, mens en firedel har høyere utdanning, de fleste kort høy.
- Det er ingen klare kjønnsforskjeller mht. utdanningsnivå og videreflytting
- Videreflytterne som har vært i Gran har en større andel med høyere utdanning, både for menn og kvinner, enn de som har vært innom de andre kommunene
- Blant de fraflyttede hadelendingene er det 36 prosent (både blant menn og kvinner) som har høyere utdanning. Den tilsvarende prosenten for dagens befolkning i disse kommunene er 25 prosent, dvs. at utdanningsnivået er høyere blant de fraflyttede
- Sammenlignet med naboregioner som Gjøvikregionen, Gardermoregionen og Ringeriksregionen, har de tre Hadelandskommunene et klart lavere innslag av menn med høyeste utdanning. Men når det gjelder nest høyeste utdanningstrinn er ikke forskjellene like store, og særlig Jevnaker ligger godt an og for eksempel bedre enn Gardermoregionen.
- Ser vi på det laveste utdanningsnivået blant menn, har Lunner og Gran høyere innslag enn det Jevnaker har. Jevnaker ligner mer på Gjøvikregionen og Ringeriksregionen
- I den kvinnelige befolkningen er det i Lunner klart høyere innslag med høyeste utdanningsnivå
- Jevnaker og Ringerike har samme innslag av kvinner på laveste utdanningsnivå, ikke så langt over landsgjennomsnittet. Både Gran og Lunner (og Gardermoregionen) har høyere innslag av lavt utdannede enn hva Jevnaker (og hva Ringerike og Gjøvikregionen har)

6 Sysselsettingsnivå i kommunene

6.1 Sysselsettingen i Hadelandskommunene i forhold til landsgjennomsnittet

Handel og arbeidsplasser i Gran

Vanligvis er lokalbefolkningen i større grad i jobb enn tilflytterne. For menn skyldes det at de bofaste som tidligere nevnt har eiendom på hjemstedet som definerer arbeidet deres, mens innflytterne i større grad kan være på leting eller gå inn og ut av jobb. For kvinner skyldes dette at mange innflyttere, som har etablert familie i par med en lokal mann, får mulighet til å være hjemmевærende. Innflyttede kvinner har ofte kommet i forbindelse med familieetablering, og har derfor flere barn å forsørge enn de lokale, blant hvilke det de fleste steder er flere enslige. Tilbakeflytterne er imidlertid i minst grad i arbeid mange steder, spesielt hvis tilbakeflyttingen skyldes problemer av en eller annen art (helse, arbeidsløshet, skilsmisser). Her ser vi imidlertid på lokalbefolkningen samlet (bofaste + tilbakeflyttere), dvs. at vi ikke skiller ut tilbakeflyttere.

Vi starter med å se på andelen sysselsatte menn og kvinner i Hadelandskommunene sammenlignet med noen andre regioner på Østlandet. Tabell 6.1 viser hvor mange som er i arbeid i 40-årsalderen i ulike regioner.

Tabell 6.1 *Sysselsettingsnivå i 40-årsalder for årskullene født 1963-67, i Hadelandskommunene og andre regioner. Prosent sysselsatte*

	Menn	Kvinner
LANDET	85	80
Jevnaker	87	76
Lunner	86	80
Gran	88	83
Ringerike	87	82
Gjøvik-regionen	86	79
Nordre og Søndre Land	86	73
Gardermo-regionen	89	80
Drammensregionen	85	79

Sysselsettingen er høyere på Hadeland enn i landet som helhet, med unntak for kvinnene på Jevnaker, som har nokså lav sysselsetting. Som vi skal se skyldes dette innflyttere, som antakelig i stor grad er kommet til Jevnaker i forbindelse med familieetablering. En sjekk i grunnlagsmaterialet viser at det i stor grad er tilflyttede kvinner fra Ringerike som ikke er i arbeid.

Sysselsettingen er for menn på nivå med de fleste andre regioner på Østlandet, altså over landsgjennomsnittet. Kvinnene i Lunner og Gran er mer i arbeid enn på Østlandet ellers. Sammen med Ringerike og Gardermo-regionen representerer de et toppnivå.

6.2 Forskjeller i sysselsetting blant lokalbefolkning og tilflyttere på Hadeland

Tabell 6.2 *Andel sysselsatte **menn** i lokalbefolkning og tilflyttere født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Lokalbefolkning	86	88	90
Tilflyttere	87	84	84

Lokalbefolkning (bofaste + tilbakeflyttere): Jevnaker N= 122, Lunner N= 143, Gran N= 322.
Tilflyttere: Jevnaker N= 138, Lunner N= 203, Gran N= 181

Det er høy sysselsetting blant menn i lokalbefolkningen, og i Gran og Lunner er den høyere i lokalbefolkningen enn blant innflytterne. Dette er vanlig. De lokale mennene i Gran topper lista, med 90 prosent sysselsatte. Tilflytterne på Jevnaker er i stor grad i arbeid, men også i Lunner og Gran ligger de oppunder landsgjennomsnittet.

Tabell 6.3 *Andel sysselsatte **kvinner** i lokalbefolkning og tilflyttere født 1963-67. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Lokalbefolkning	82	81	85
Tilflyttere	73	82	82

Lokalbefolkning (bofaste + tilbakeflyttere): Jevnaker N = 117, Lunner N = 116, Gran N= 291 - Tilflyttere: Jevnaker N= 140, Lunner N= 219, Gran N= 291

For kvinnene er det mer variasjon. Lunner skiller seg noe ut ved at sysselsetting er om lag den samme i lokalbefolkningen som blant innflytterne. I de to andre kommunene er det, som for menn, lavere sysselsetting blant innflytterne. Særlig gjelder dette i Jevnaker, der 73 prosent av innflyttede kvinner i denne alderskategorien er sysselsatt, mens prosenten i lokalbefolkningen er 82 prosent. Som nevnt er dette i stor grad innflyttere fra Ringerike.

6.3 Sysselsetting blant hadelendingene og de som har flyttet derfra

I dette avsnittet sammenligner vi sysselsetting i dagens 40-årige befolkning i Hadelandskommunene med hva den er blant de utflyttede hadelendingene og videreflytterne. Tabell 6.4 og 6.5 viser resultatet.

Tabell 6.4 *Andel sysselsatte **menn** i kommunene født 1963-67 sammenlignet med utflyttede + videreflyttere. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Befolkningen	87	86	88
Ut- og videreflyttere	88	77	84

Tabell 6.5 *Andel sysselsatte **kvinner** i kommunene født 1963-67 sammenlignet med utflyttede + videreflyttere. Jevnaker, Lunner og Gran kommuner. Prosent*

	Jevnaker	Lunner	Gran
Befolkningen	76	80	83
Ut- og videreflyttere	82	81	79

Befolkningen i Gran er i større grad i arbeid enn de som har flyttet. Årskullene har som sagt tidligere holdt balanse, samtidig som flytteprosessene helt klart har styrket sysselsettingen i Gran.

Det samme kan sies for menn i Lunner. Til tross for høy tilvekst som følge av flytting, styrkes sysselsettingen. For kvinner har flyttingene betydd mindre for sysselsettingsnivået.

Jevnaker er eneste kommune hvor det ser ut til at flyttingene svekker sysselsettingene. Tydeligst er det for kvinnene. Det ser ut som om de utflyttede reiser for å arbeide, mens de som kommer i større grad lar jobb være. For menn er forskjellene små, flyttingene holder sysselsettingene oppe på et høyt nivå.

6.4 Kort oppsummering sysselsetting

- Sysselsettingen blant 40-åringene på Hadeland er på nivå med de fleste andre regioner på Østlandet, og høyere enn i landet som helhet (med unntak av kvinnene på Jevnaker, som har nokså lav sysselsetting, særlig blant innflytterne)
- Kvinnene i Lunner og Gran er mer i arbeid enn på Østlandet ellers. Sammen med Ringerike og Gardermoreregionen representerer de et toppnivå.
- I Lunner er det et helt unormalt mønster for begge kjønn: at innflytterne jobber mest
- Noe uvanlig mønster også i Jevnaker, ved at det er høy og jevn sysselsetting både blant lokale og innflyttede menn, samt ved at det er lav sysselsetting blant innflyttede kvinner, særlig blant de som kommer fra Ringerike og Oslo
- De fraflyttede hadelendingene er i mindre grad i jobb enn de som er blitt boende

7 I hvilke næringer jobber de ulike gruppene?

7.1 Sammenligninger med andre regioner

Næringsvirksomhet Lunner

De tre kommunene har nokså forskjellige næringsstrukturer. Dette framgår av tabell 7.1 og 7.2, som ved hjelp av indekser viser innslaget i ulike næringer i kommunene for menn og kvinner i 40-årsalderen for våre fem årskull. Til sammenligning vises også innslaget i en del andre regioner på Østlandet. Det er viktig å poengtere at vi her ser på næringsstrukturen for de som bor i kommunen, ikke de som arbeider der. Pendlernes arbeid er altså også inkludert. Betydningen av dette trekkes litt inn i kommentarene.

Jevnaker har høyt innslag av industrisyssette, i Lunner finner vi en overrepresentasjon av syssette i varehandel og privat og forretningsmessig tjenesteyting, mens Gran har sin overrepresentasjon i primærnæringene og i offentlig sektor. Et gjennomsnitt av Hadelands-regionen ville gi en fordeling nokså lik næringsstrukturen i landet, men skjule store interne forskjeller. Man kan spørre: Indikerer forskjellene at Hadeland er en kunstig

sammensatt region, eller betyr det at kommunene har ulike roller i et samspill? Antydning til svaret kan fås hvis man følger etterfølgende årskull og undersøker om forskjellene jevner seg ut eller opprettholdes.

Tabell 7.1 *Innslag i kommunene i ulike næringer på 40-årsstadiet. Årskull f 1963-67. Indekser for Jevnaker, Lunner og Gran og andre regioner på Østlandet. Landsinnslaget = 100. **Menn***

	Primær- næring	Industri	Vare- handel	Bygg, transp	Privat tj.yting	Skole, helse	Off. adm.
Jevnaker	99	142	122	87	77	79	92
Lunner	84	40	170	97	111	92	94
Gran	147	86	116	100	94	117	84
Ringerike	54	152	104	87	79	93	115
Gjøvik-regionen	115	161	90	78	73	113	82
Gardermo-regionen	63	67	133	82	134	70	147
Drammensregionen	45	93	140	96	105	81	83
S. og N. Land	193	138	74	113	61	98	89

De svært ulike hovedstrukturene er imidlertid ikke vesensforskjellige for kvinner og menn. Dette er litt overraskende, tatt i betraktning at det er mye pendling fra Hadeland. To kjønnsforskjeller bør imidlertid nevnes: Gran har spesielt høyt innslag av kvinner i offentlig administrasjon, men ikke av menn. Skole- og helsesektorene er imidlertid overrepresentert for begge kjønn. Det var det ene. Det andre er at alle kommunene har overrepresentasjon av menn i varehandel, og i alle kommunene er innslaget av menn i varehandel langt høyere enn av kvinner..

Tabell 7.2 *Innslag i kommunene i ulike næringer på 40-årsstadiet. Årskull f 1963-67. Indekser for Jevnaker, Lunner og Gran og andre regioner på Østlandet. Landsinnslaget = 100. **Kvinner***

	Primær- næring	Industri	Vare- handel	Bygg, transp	Privat tj.yting	Skole, helse	Off. adm.
Jevnaker	137	123	98	56	66	101	93
Lunner	27	53	124	51	113	103	97
Gran	119	102	82	51	85	115	133
Ringerike	71	103	101	48	104	107	95
Gjøvik-regionen	133	151	98	48	77	111	62
Gardermo-regionen	86	70	117	75	126	84	136
Drammensregionen	43	100	115	83	110	94	91
S. og N. Land	206	60	73	51	37	125	75

Det er litt overraskende at ingen av kommunene på Hadeland kan sammenligne seg eller identifisere seg med andre regioner på Østlandet. Alle kommunene har trekk som avviker noe fra de litt større regionene vi sammenligner med.

Jevnaker har for mye primærnæring og for lite offentlig tjenesteyting for menn og for lite privat tjenesteyting for kvinner til å sies å ha en struktur på linje med Ringerike. Heller ikke den andre regionen med mye industri, Gjøvik-regionen, kan sammenlignes. Det er

faktisk Gjøvik-regionen som er mest spesiell, med svært få i offentlig administrasjon, men mange i skole og helse.

Lunner er mest lik Gardermo-regionen, med høye innslag i varehandel og privat tjenesteyting. Men igjen er det offentlig sektor som skaper forskjell. Gardermoregionen har spesielt stort innslag i offentlig administrasjon. Dette skyldes nok at pendlingen til Oslo er mye større fra Romerike enn fra Lunner.

Gran har en næringsstruktur som er mest å sammenligne med Søndre og Nordre Land, altså naboregionen lenger borte fra Oslo. Hovedforskjellene her er imidlertid det langt høyere innslaget av varehandel (for menn), og av offentlig administrasjon (for kvinner) i Gran.

7.2 Forskjeller i næringsfordeling mellom lokalbefolkningen og innflytterne i kommunene

I tabell 7.3 til tabell 7.8 viser vi forskjeller og likhetstrekk i næringsstruktur mellom lokalbefolkningen og innflytterne i kommunene. Både for kvinner og menn er det vanlige mønsteret at de lokale i størst grad arbeider i primærnæringene, industri og transport, mens kvinnene i størst grad jobber i privat og offentlig tjenesteyting, spesielt i skole- og helsesektoren. Sosialt sett er det en fordel at forskjellene i hver næring ikke er for store, fordi arbeidsplassene også er sosiale møteplasser mellom innbyggerne i kommunene. De fordelingene vi skal se på i det følgende kan dermed tolkes som indikatorer på grad av integrasjon.

Varehandelssektoren er interessant, fordi det er innen denne variasjonene vanligvis er jevnest (på landsbasis helt jevnt). I regioner hvor forskjellene mellom innslaget av lokale og innflytterne er store, avspeiler derfor avvikene litt mer enn i andre næringer at det kan finnes spesielle kulturelle holdninger. Hvis de lokale dominerer sterkt, kan det en del steder tolkes som tegn på et litt tradisjonelt og ”kremmerstyrt” næringsliv, fra gammelt av kanskje også med en dose innflytterfiendtlighet iblandet. Dette gjelder sterkest hvis det er de lokale mennene som dominerer, i kombinasjon med at innflytterandelen totalt er lav (tematikken i kapittel 3). På steder der innflytterne har dominansen innen varehandel, finner vi eksempler på at holdningene ofte er mer preget av serviceinnstilling og åpenhet mot besøkende. Spesielt gjelder dette hvis det er innflytterkvinner som dominerer varehandelen sterkest. Turistkommunene er de mest typiske eksponentene for dette.

Det skal innrømmes at generaliseringen i tolkningen over er litt satt på spissen, men det setter kanskje også en liten spiss på hva kommunene kan få ut av de følgende tabellene. Vi begynner med å se på hvordan forskjellene i næringsstruktur er mellom lokalbefolkningen og innflyttere i Jevnaker (tabell 7.3 og 7.4).

Tabell 7.3 *Sysselsatte menn født 1963-67, bosatt i Jevnaker. Næring. Prosent*

	Lokalbefolkning N= 106	Tilflyttere N=120
Primærnæring	5	2
Industri	30	25
Varehandel, hotell, restaurant	20	18
Annen privat tjenesteyting	14	23
Undervisning, helse og sosialtjenester	7	9
Offentlig administrasjon	5	8
Bygg/anlegg, transport	19	15
SUM	100	100

For menn i Jevnaker er forskjellene mellom lokalbefolkningen helt i tråd med de tradisjonelle. En liten overvekt av lokale menn i varehandelen tenderer mot tolkningen av "kremmeri", men dette mer enn oppveies av at innflytterkvinnene i langt sterkere grad enn lokale kvinner dominerer i varehandelen. Kanskje er dette et tegn på at Jevnaker er oppe i en holdningsmessig brytningstid, kanskje er dette å trekke det for langt, og mer prosaisk bare et utslag av at butikkvirksomheten ved Hadeland glassverk har trukket til seg mange innflytterkvinner?

Et utypisk trekk er å se: De lokale kvinnene dominerer i skole- og helsesektoren. Dette er såpass uvanlig at det må ha en forklaring. Igjen kan det være fordi Hadelands Glassverk definerer rollefordelingen i kvinnesyssetningen på Jevnaker. Et argument mot betydningen av Glassverket er at litt over halvparten av kvinnene i Jevnaker pendler til Ringerike (se kap.8). Men det er ikke innflyttere fra Ringerike som i særlig grad jobber i varehandelen, dvs. at det ikke er dem som pendler "hjem igjen".

Tabell 7.4 *Sysselsatte kvinner født 1963-67 bosatt i Jevnaker. Næring. Prosent*

	Lokalbefolkning N= 96	Tilflyttere N=99
Primærnæring	2	2
Industri	15	4
Varehandel, hotell, restaurant	15	20
Annen privat tjenesteyting	11	15
Undervisning, helse og sosialtjenester	49	44
Offentlig administrasjon	7	9
Bergverk, kraft/vann	1	6
SUM	100	100

Hvordan ser så dette ut i Lunner? I hovedsak er mønstrene de tradisjonelle (tabell 7.5 og 7.6). Det er uvanlig å se at innflytterne dominerer i industrien, det er som regel bare i kommuner med spesielt mange ingeniører i industrien dette opptrer. Her kan det ha å gjøre med at det er mye pendling, samtidig som omfanget av industrisyssetningen i sum er svært lavt. Uvanlig er det igjen å se at de lokale kvinnene dominerer i offentlig sektor, slik som i skole- og helsesektoren i Jevnaker. Her kan det også være seleksjon på grunn av høy pendling i lokalbefolkningen; hver fjerde lokale kvinne pendler til Oslo (se kap 8). Innflytterkvinnene i offentlig sektor har i større grad enn andre flyttet inn fra Gran og pendler mindre enn andre innflyttere.

Hva med forskjellene mellom gruppene innen varehandelen i Lunner? Som i Jevnaker er de lokale mennene i svakt flertall, og innflytterkvinnene i sterkere flertall. Dette kan tyde på at det vi tolket som uttrykk for ”brytning” er et mer generelt fenomen på Hadeland enn antydnet, og at teorien om Glassverkets betydning på Jevnaker må nedtones. Hvis regionen er inne i en slags sosiokulturell brytningstid, kan denne som sagt ha med forholdet mellom lokalbefolkning og innflyttere å gjøre, men det kan i tillegg også dreie seg om endringer i samarbeidet mellom kvinner og menn. Spenninger mellom grupper eksisterte tidligere alle steder, og ofte bare ut fra demokratisk ulikevekt (slik vi var inne på i kapittel 3). Situasjoner hvor de lokale mennene og de innflyttede kvinnene er i sterkt flertall kan være spesielt sårbare for interessekonflikter som hindrer integrasjon.

Tabell 7.5 *Sysselsatte menn født 1963-67, bosatt i Lunner. Næring. Prosent*

	Lokalbefolkning N= 126	Tilflyttere N=171
Primærnæring	6	2
Industri	5	9
Varehandel, hotell, restaurant	28	26
Annen privat tjenesteyting	26	28
Undervisning, helse og sosialtjenester	6	12
Offentlig administrasjon	5	7
Bygg/anlegg, transport	24	16
SUM	100	100

Tabell 7.6 *Sysselsatte kvinner født 1963-67, bosatt i Lunner. Næring. Prosent*

	Lokalbefolkning N= 92	Tilflyttere N=177
Primærnæring	1	0
Industri	2	4
Varehandel, hotell, restaurant	17	21
Annen privat tjenesteyting	22	20
Undervisning, helse og sosialtjenester	48	45
Offentlig administrasjon	9	7
Bygg/anlegg, transport	1	3
SUM	100	100

Etter denne betraktningen skal det bli interessant å se hvordan forskjellene og likhetene ser ut i Gran (tabell 7.7 og 7.8). Finner vi støtte til hypotesen om brytningstid der?

Ja, det gjør vi faktisk. Tendensen peker imidlertid enda sterkere mot fornyelse enn mot tradisjon enn det vi antydnet for Jevnaker og Lunner, ved at forskjellen for menn i varehandel på bare ett prosentpoeng mellom innflyttere og lokalbefolkningen er for liten til å kunne kalles dominans. Det sterkere innslaget av innflytterkvinner er imidlertid på samme nivå som i de to andre kommunene.

Tabell 7.7 Sysselsatte **menn** født 1963-67, bosatt i Gran. Næring. Prosent

	Lokalbefolkning N= 289	Tilflyttere N=152
Primærnæring	8	3
Industri	17	12
Varehandel, hotell, restaurant	19	18
Annen privat tjenesteyting	23	21
Undervisning, helse og sosialtjenester	9	21
Offentlig administrasjon	5	7
Bygg/anlegg, transport	19	18
SUM	100	100

Tabell 7.8 Sysselsatte **kvinner** født 1963-67, bosatt i Gran. Næring. Prosent

	Lokalbefolkning N= 246	Tilflyttere N=188
Primærnæring	1	2
Industri	10	4
Varehandel, hotell, restaurant	11	15
Annen privat tjenesteyting	16	15
Undervisning, helse og sosialtjenester	50	49
Offentlig administrasjon	9	13
Bygg/anlegg	3	2
SUM	100	100

Ellers er forskjellene mellom lokalbefolkningen og innflytterne i Gran slik vi vanligvis ser, med et par små unntak. Det ene er at de lokale mennene har en liten dominans innenfor privat og forretningsmessig tjenesteyting. Dette er Gran alene om på Hadeland. Det andre er at for kvinnene er det likevekt mellom gruppene i denne sektoren, samtidig som det også er likevekt mellom gruppene på skole- og helsesegmentet. Inntrykket av jevnhet er slående.

Alt i alt bærer Gran med sin jevnhet mellom gruppene preg av å ha et godt integrert arbeidsliv, spesielt gjelder det kvinner. Men også for menn er det jevnere fordelinger mellom lokalbefolkningen og innflyttere enn det vi vanligvis ser. Det er kun de uvanlige mange innflytterne som arbeider i offentlig sektor og de mange lokale i industri og primærnæringer, som vitner om at det også henger igjen noen forskjeller. Antakelig er det en utjevningssprosess på gang, noe et blick på foregående og etterfølgende årskull kunne ha fortalt oss litt mer om.

7.3 Kort oppsummering, næring

Vi har i dette kapittelet sett på næringsstrukturen blant personer i 40-årsalderen, uavhengig om de pendler eller ikke. Hovedfokus er rettet mot forskjeller mellom kommunene og mellom innflyttere og lokalbefolkningen i hver av kommunene:

- Jevnaker har høye innslag av industri og varehandel

- Lunner har høye innslag av varehandel og privat og forretningsmessig tjenesteyting
- Gran har mye primærnæring og høyt innslag i undervisning og helse, og for kvinner også i offentlig administrasjon
- Regionen har samlet sett størst innslag i varehandel
- Forskjellene i næringsstruktur mellom innflyttere og lokalbefolkning er tradisjonelle, men ikke særlig store, det siste spesielt for kvinner
- Jevnheten tyder på en ikke så verst integrasjon mellom lokalbefolkningen og innflytterne
- Det mest utypiske trekket ved forskjellene mellom gruppene, er at de lokale kvinnene i større grad enn innflytterne er sysselsatt i skole- og helsesektoren. Dette gjelder alle tre kommunene i større eller mindre grad.
- Varehandel er den næring som vanligvis har innflyttere og lokalbefolkningen jevnest fordelt. På Hadeland dominerer lokale menn og tilflyttede kvinner, de siste litt mer enn de første. Denne kombinasjonen er litt uvanlig, og kan tolkes som en brytning mellom to sett holdninger.
- Vi stiller spørsmål om arbeidslivet for de årskullene vi ser på kan være inne i en omlegging bort fra noen tradisjonelle mønstre og over mot bedre integrasjon. Siden vi ikke har koblet næring og pendling i analysen, kan vi ikke trekke noen sikker konklusjon.
- Det kunne vært interessant å gjøre tilsvarende analyse både for foregående og etterfølgende årskull. Ved da også å se på innpendling kunne vi få belyst de spørsmålene vi har berørt i dette kapittelet en god del sterkere.

8 Pendling

8.1 Innledning: Forskjeller mellom kommunene

Jobb i hjemkommune eller pendling?

Vi opererer med tre kategorier for arbeidssted:

1. jobber i bostedskommunen
2. pendler til Oslo
3. pendler til annet sted

Siden datamaterialet inneholder arbeidskommune, er det mulig å få mer detaljerte opplysninger om hvor pendlerne jobber, men regionrådet foretrakk denne tredelingen. Siden det er såpass mye pendling andre steder enn til Oslo (spesielt Ringerike) kunne en litt finere oppdeling vært mer informativ.

I dette kapitlet betrakter vi kun de sysselsatte. Personer som ikke er i jobb regnes ikke inn i grunnlaget for beregninger og kommentarer. Først ser vi på situasjonen for menn og kvinner i kommunene, deretter på forskjeller og likhetstrekk mellom lokalbefolkningen og innflyttere.

8.2 Jobb i hjemkommune eller pendling? Forskjeller mellom lokalbefolkningen og tilflytterne

De tre kommunene i Hadelandsregionen er ulikt geografisk plassert, noe som har betydning for grad av pendling og hvor pendlingen i hovedsak går. Pendling påvirkes både av hva slags og hvor mange arbeidsplasser som finnes i bostedskommunen, og av hva som finnes i nabokommuner og naboregioner. Innflyttere vil dessuten ha en tendens til å pendle i større grad enn lokalbefolkningen. For det første er de ikke i samme grad knyttet til eiendomsbaserte virksomheter som gårdsbruk, verksteder, familiebedrifter og lignende, og for det andre beholder de i en del tilfelle jobber andre steder selv om de skifter bostedskommune. Kommuner som er attraktive av andre grunner enn arbeid, og med beliggenhet hvor det er mulig å pendle, får gjerne en del tilflyttere som pendler. Deres nettverk og kontakter med arbeidsmarkeder andre steder vil også ha betydning for valg av arbeidsplass etter flytting.

På landsbasis er det 62 prosent av mennene og 72 prosent av kvinnene i 40-årsalderen (våre fem årskull) som har sin arbeidsplass i kommunen de bor. Dette betyr at nesten 40 prosent av mennene og nesten 30 prosent av kvinnene pendler.

I dette kapitlet presenterer vi tall for hver kommune av kommunene, for regionen som helhet og sammenlignende tall for andre regioner. Vi ser på mønstrene i kommunene for menn og for kvinner hver for seg (tabell 8.1 og 8.2), og skiller mellom lokalbefolkning og tilflyttere (tabell 8.3 og 8.4), for å se om sistnevnte gruppe i mindre grad har arbeidsstedet sitt i bostedskommunen. Vi gir en kortfattet beskrivelse av hver kommune.

Tabell 8.1 *Jobb i hjemkommune eller pendling? Menn bosatt i Hadelandsregionen født 1963-67. Kommune. Prosent*

	Jobber i bostedskommunen	Pendler til Oslo	Pendler annet sted	SUM
Jevnaker	36	12	52	100
Lunner	24	42	34	100
Gran	53	18	29	100

Tabell 8.2 *Jobbe i hjemkommune eller pendling? Kvinner bosatt i Hadelandsregionen, født 1963-67. Kommune. Prosent*

	Jobber i bostedskommunen	Pendler til Oslo	Pendler annet sted	SUM
Jevnaker	46	6	48	100
Lunner	41	29	30	100
Gran	73	9	18	100

Kommentarer for Jevnaker:

Jevnaker har høyere hjemmesyssetting enn Lunner og lavere enn Gran. Svært få kvinner fra Jevnaker pendler til Oslo. Omtrent all pendling går til Ringerike, halvparten av de sysselsatte arbeider der.

Ikke overraskende finner vi at menn i lokalbefolkningen i større grad jobber i hjemkommunen enn innflytterne. Dette er også vanlig, ettersom en del av den næringsvirksomhet de lokale mennene er sysselsatt i, er lokalisert på eiendommer hjemme (gårdsdrift, verksted, grustak, transport, forretning o.a.). Mens om lag 60 % av menn i lokalbefolkningen pendler ut av kommunen til jobb, gjelder dette 70 % av tilflytterne.

Det er ikke spesielt store forskjeller mellom lokalbefolkning og innflyttere mht. om de pendler til Oslo eller andre steder, selv om det er en viss overvekt blant de tilflyttede som har sin arbeidsplass i hovedstaden.

Kvinner pendler mindre enn menn, ellers vi finner det samme mønsteret: omtrent 10 prosentpoeng høyere andel av kvinnene i lokalbefolkningen jobber i hjemkommunen sammenlignet med tilflyttede kvinner. Det viser seg dessuten at forskjellen mellom kvinner og menn i lokalbefolkningen, og kvinner og menn blant tilflytterne, også er lik, nemlig om lag 10 prosent. Forskjellen mellom lokalbefolkningen og innflytterne er den samme for begge kjønn.

Men ser vi på andelen som pendler til Oslo framkommer noen andre type forskjeller. For det første pendler menn til Oslo i større grad enn kvinnene. For det andre er det en svært liten andel blant kvinnene, uansett om de opprinnelig kommer fra Jevnaker eller ikke, som har sitt arbeidssted i Oslo. Lokale menn og kvinner i Jevnaker pendler til Oslo i samme grad som gjennomsnittet for hele landet (9 og 6 prosent). Dette forteller rett og slett helt tydelig at folk fra Jevnaker ikke søker seg mot Oslo. Men heller ikke de kvinnelige innflytterne vil jobbe i Oslo. De har valgt Jevnaker av andre grunner tydeligvis.

Tabell 8.3 *Pendling: lokalbefolkning vs innflyttere. Prosent. Menn født 1963-67*

	Jevn-aker	Jevn-aker	Lunner	Lunner	Gran	Gran	Landet
	Lokal	Innfl	Lokal	Innfl	Lokal	Innfl	
Alle	100	100	100	100	100	100	100
I hjem-komm	42	30	33	17	57	46	62
Pendl Oslo	9	15	37	47	15	22	9
Pendl annetst	49	55	30	36	28	32	29

Tabell 8.4 *Pendling: Lokalbefolkning vs. Innflyttere. Prosent . Kvinner født 1963-67*

	Jevn-aker	Jevn-aker	Lunner	Lunner	Gran	Gran	Landet
	Lokal	Innfl.	Lokal	Innfl.	Lokal	Innfl.	
Alle	100	100	100	100	100	100	100
I hjem-komm	52	41	46	38	79	64	72
Pendl Oslo	6	5	24	31	6	12	6
Pendl annetst	42	54	30	31	15	24	22

Kommentarer for Lunner:

Sammenlignet med Jevnaker er det langt flere i Lunner som pendler til Oslo, noe som ikke er spesielt overraskende, beliggenhet og avstand/transportmuligheter tatt i betraktning. Dette gjelder 43 prosent av mennene og 29 prosent av kvinnene, altså litt større kjønnsforskjell enn vanlig. Kun 24 prosent av mennene og 41 prosent av kvinnene har jobben sin i Lunner.

Blant menn er det også større forskjeller mellom lokalbefolkningen og innflytterne enn normalt, mens det blant kvinner er mindre forskjell. Det siste skyldes at det ikke er noen forskjell mellom de to gruppene av kvinner med hensyn til pendling andre steder enn til Oslo. Dette er et uvanlig funn, og må skyldes at kvinner vokst opp og bosatt i Lunner har mindre sperrer mot å overskride kommunegrensen enn i kommuner flest.

Nær halvparten av mennene og nær hvert tredje kvinne som har flyttet til Lunner, arbeider i Oslo. Kun hver sjettede mannlig innflytter har jobb i Lunner. Lunner får altså flertallet av sine tilflyttere blant folk som ser på kommunen som attraktiv å bo i av andre grunner enn arbeid.

Kommentarer for Gran:

Gran har en klart høyere sysselsetting i hjemkommunen enn Lunner og Jevnaker (53 og 73 prosent for menn og kvinner henholdsvis). For kvinner er dette så vidt over gjennomsnittet for alle kommunene i landet. Pendlingen til Oslo er lav, men likevel høyere enn fra Jevnaker. Det meste av pendling går til andre områder i nærheten, og her ser vi den normale forskjellen på 10 prosentpoeng mellom kvinner og menn (29 og 19 % henholdsvis).

Det er stor forskjell mellom lokalbefolkningen og innflytterne på Gran, det gjelder begge kjønn. For menn er en hovedgrunn at de innflyttede i nokså høy grad pendler til Oslo. For menn som pendler andre steder er det mindre forskjell mellom tilflytterne og lokalbefolkningen.

Det er imidlertid få kvinner som velger å jobbe i Oslo, blant de lokale er nivået ikke engang høyere enn i landsbefolkningen generelt (slik vi så for Jevnaker også). Nok en gang ser vi eksempel på en Hadelands-gruppe som ikke finner Oslo særlig interessant som arbeidssted. De lokale kvinnene pendler i det hele tatt svært lite, hele 79 prosent av dem har jobb i Gran. Dette er høyt over gjennomsnittet i befolkningen som helhet. Blant innflytterkvinnene pendler noen flere både til Oslo og til andre områder.

8.3 Arbeidssted og pendling i Hadelandsregionen og andre regioner

Er det flere eller færre som jobber i bostedskommunen her på Hadeland enn det er i sammenlignbare regioner? Tabell 8.5 og 8.6 viser noen mønstre.

I Oslo jobber 81 prosent av begge kjønn i hjembyen. I Oslos næromland er det bare 30 prosent av mennene og 40 prosent av kvinnene som gjør det. **Lunner** har dermed en lavere hjemmesyssestetting (24 prosent) for menn enn de kommunene som ligger nærmest Oslo for menn. For kvinner er det på samme nivå.

Menn på Ringerike er mer hjemmesyssestatt enn Hadelandskommunene. Menn og kvinner på **Jevnaker** jobber i kommunen i samme grad som kommunene i Gardermoregionen (hhv. 36 prosent av mennene og 46 prosent av kvinnene).

Gran er mest å sammenligne med Søndre og Nordre Land, både for menn og kvinner, ved at drøyt halvparten av mennene og tre av fire kvinner jobber i hjemkommunen. For kvinnene er dett også en likhet med Ringerike og Gjøvik-regionen.

Kommunene i Drammensregionen har høyere hjemmesyssestetting enn Jevnaker (og naturligvis Lunner), men lavere enn Gran. Det går et markert skille mellom Gran og de andre to kommunene, ved at de fleste andre regionene på Østlandet plasserer seg et sted i mellom med hensyn til andel som jobber i hjemkommunen.

Tabell 8.5 *Arbeidssted og pendling for menn født 1963-67. Prosentandel av sysselsatte i 40-årsalderen i den enkelte kommune og region*

	Jobber i bostedskommunen	Pendler til Oslo	Pendler annet sted	SUM
Jevnaker	36	12	52	100
Lunner	24	43	34	100
Gran	53	18	29	100
Ringerikeregion	62	12	26	100
Gjøvik-regionen	62	3	35	100
Oslo	81	----	19	100
Oslo næromland	30	47	23	100
Gardermoregionen	34	31	35	100
Drammensregion	40	16	44	100
S. og N. Land	50	5	45	100

Tabell 8.6 *Arbeidssted og pendling for kvinner født 1963-67. Prosentandel av sysselsatte i 40-årsalderen i den enkelte kommune og region*

	Jobber i bostedskommunen	Pendler til Oslo	Pendler annet sted	SUM
Jevnaker	46	6	48	100
Lunner	41	29	30	100
Gran	73	9	19	101
Ringerikeregion	72	7	22	101
Gjøvik-regionen	71	2	27	100
Oslo	81	---	11	100
Oslo næromland	40	43	17	100
Gardermoregionen	47	21	31	99
Drammensregion	50	11	39	100
S. og N. Land	75	0	25	100

8.4 Kort oppsummering pendling

- Kvinnene jobber i større grad i bostedskommunen enn det menn gjør
- Innflytterne pendler i større grad enn de som opprinnelig er fra kommunen, det gjelder både for menn og kvinner
- Både blant innflytterne og blant den opprinnelige lokalbefolkningen er det en større andel som pendler til andre steder enn til Oslo, - også dette gjelder for begge kjønn
- I Gran er det langt flere som har arbeidsplassen sin i bostedskommunen enn hva det er i Lunner og Jevnaker